

Ainevaldkond „Sotsiaalsained“

Ainevaldkond „Sotsiaalsained“	1
Sotsiaalsainete õpetamise eesmärk	3
Ainevaldkonna õppeained ja maht	3
Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming	4
Üldpädevuste kujundamise võimalusi	5
Õppeaine lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega	7
Läbivate teemade rakendamise võimalusi	7
Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine	9
Hindamise alused	10
Füüsiline õpikeskkond	11
Ajaloo ainekava	13
Ajaloo kursusekavad	16
G1 1. kursus	16
G1 2. kursus	19
G2 3. kursus	22
G2 4. kursus	25
G3 5. kursus	29
G3 6. kursus	32
Usundiõpetuse ainekava	35
G1E 1. kursus, Euroopa suund	36
Filosoofia ainekava	38
G2E 1. kursus	39
Inimeseõpetuse ainekava	42
Inimeseõpetuse kursusekava	44
G1 1. kursus	44
Ühiskonnaõpetuse ainekava	51
Ühiskonnaõpetuse kursusekavad	56
G3 1. kursus	56
G3 2. kursus	60
G3E 3. kursus, Euroopa suund	63
Valikained	66
Valikõppeaine „Psühholoogia“	66

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

Valikõppeaine „Enese loomine ja juhtimine“	75

Sotsiaalainete õpetamise eesmärk

Sotsiaalainete õpetamise eesmärk gümnaasiumis on kujundada õpilastes sotsiaalvaldkondlik pädevus, see tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutada mõnda neist õppes ja igapäevaelus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ning austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilist eripära ning järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- 1) mõistab inimühiskonna ajaloos toimunud ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi;
- 2) austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning mõistab kodanikuvastutust;
- 3) tunneb mõningaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ning kasutab neist mõnda õppes, seostades õpitut igapäevaeluga;
- 4) tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse, juhul kui need vaated pole inimväärikust alandavad;
- 5) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktseptitud käitumisest ning inimsuhetest, mis aitavad kaasa tõhusale toimimisele erinevates sotsiaalsetes kontekstides, väärtustades neid;
- 6) on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist, väärtustades sotsiaalset õiglust ning positiivset suhtumist endasse ja teistesse;
- 7) on omandanud teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku, iseseisva ja terviseteadliku inimese kujunemist;
- 8) väärtustab vabadust, inimväärikust, võrdõiguslikkust, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet, õiglust, isamaalisust ning peab lugu endast, teistest ja keskkonnast.

Ainevaldkonna õppeained ja maht

SOTSIAALAINED				
Ajalugu				
Aste	Õppesuund	Kursused	ÕK	
G1	Kõik suunad	1.	Üldajalugu	RK
		2.	Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)	RK

G2	Kõik suunad	3.	Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)	RK
		4.	Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poole	RK
G3	Kõik suunad	5.	Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel	RK
		6.	Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm	RK
Filosoofia				
G2	Euroopa suund	1.	Filosoofia I	SK
Usundiõpetus				
G1	Euroopa suund	1.	Usundiõpetus	SK
Inimeseõpetus				
G1	Kõik suunad	1.	Perekonnaõpetus	RK
Ühiskonnaõpetus				
G3	Kõik suunad	1.	Ühiskonna areng ja demokraatia	RK
		2.	Majandus ja maailmapoliitika	RK
	Euroopa suund	3.	Inimene ja õigus	SK
Geograafia				
G1	Kõik suunad	1.	Rahvastik ja majandus	RK

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete õppimine aitab siduda erinevates õppeainetes õpitavat tervikuks ja arendada tervikpilti ühiskonnast ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste alusel toimuvat arengut. Sotsiaalainete vahendusel areneb võime näha ühiskonna arengus erinevaid seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskondlikest väärtustest, normidest ja reeglitest; toimida kõlbelise ja vastutustundliku isiksuse ning ühiskonnaliikmena. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade käsitlemise kaudu kujundatakse õpilastes valmisolek aidata kaasa naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisele ühiskonnas ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Ainevaldkonnasisese lõiminguga taotletakse valdkonna üldeesmärkide täitmist. Lõimingu aluseks on teemad, mõisted ja õpetamismeetodid.

Ajalooõpetuse eesmärk on kujundada õpilasi, kes on suutelised analüüsima ja mõistma maailma, milles nad elavad, ning tunnevad asjaolusid ja sündmusi, mis on maailmas juhtunud. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ning maailma minevikust ja kultuuripärandist ning erinevatest väärtussüsteemidest. Aine vahendusel hakkab

õpilane teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ja tõlgendama minevikusündmusi ning -protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Inimeseõpetuse üldeesmärk on arendada õpilaste sotsiaalseid toimetulekusid ning aidata kaasa õpilaste isiksuslikule arengule, kujundada terviseteadlikkust, teadmisi soolisest võrdsusest ja sotsiaalses elus vajalikke oskusi ning üldinimlikke väärtusi.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine eesmärk on luua eeldused kodanikudentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks, toetada dialoogivalmidust ja austust maailma erinevalt mõistvate inimeste vahel, samuti õpilase enese teadlikkust maailmavaatelistes küsimustes.

Õppesisu käsitlemises teeb valiku aineõpetaja arvestusega, et kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkonnapädevused ning taotletavad õpitulemused oleksid saavutatud. Valikkursuse konkreetne õppesisu täpsustatakse kursuse alguses õpetaja ja õpilaste koostöös.

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Ainevaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppes nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi - teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise - sidumisel on kandev roll õpetajal, kelle väärtushinnangud ja enesekehtestamisoskus loovad sobiliku õpikeskkonna ning mõjutavad õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad ajalugu, ühiskonnaõpetus ja geograafia suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning juhendada nendest oma tegutsemises, samuti lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse ja kultuurilistesse tõekspidamistesse. Inimeseõpetus toetab väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval ka teiste arvestamist. Oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele ning järgida sotsiaalse õigluse ja eri soost inimeste võrdse kohtlemise põhimõtteid õpetab ühiskonnaõpetus.

Enesemääratluspädevust aitab vormida eeskätt inimeseõpetus, mis toetab õpilase eneseanalüüsivõime kujunemist, õpetab hindama oma nõrku ja tugevaid külgi, järgima terveid eluviise, lahendama iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme. Rahvusliku,

kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist toetavad teisedki valdkonna õppeained.

Õpipädevus. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda, leida õppimiseks vajalikke vahendeid ja teavet ning arendab õpioskusi, oskust õppimist mõtestada ja plaanida ning kasutada õpitut erinevates kontekstides.

Suhtluspädevus. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Sotsiaalainete õppimine eeldab suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikuid, tabeleid, diagramme) ning teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades (nt ajaarvamist ja ressursse plaanides) ning tulemuse tõesust kontrollides. Seda toetavad õpetegevuse kaudu kõik valdkonna õppeained. Sotsiaallaineid õppides tutvutakse tehnika ja tootmise arengu seostega ühiskonna muutumise vältel; õpitakse hindama tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalusi ja ohte; mõistma tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundi ning tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendada tänapäevast tehnoloogiat tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades; kasutama tehnovahendeid eesmärgipäraselt ning säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja autoriõiguste kaitse nõudeid.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid aitavad teisedki valdkonna õppeained. Õpitakse nägema, analüüsima ja lahendama probleeme, seadma eesmärgi, valida ideede elluviimiseks sobivaid ja loovaid meetodeid ning tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd.

Digipädevus. Sotsiaallaineid õppides kasutatakse digivahendeid teabe otsimiseks, kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks. Saadud teavet rakendatakse ühiskonna probleemide üle arutledes, neid analüüsides ning alternatiivseid lahendusi pakkudes. Digitaalset sisu luues järgitakse autoriõigusi ja mõistetakse intellektuaalse omandi kaitse vajadust. Digivahendeid kasutatakse individuaalses ja ühisloomes. Arendatakse teadlikkust kodanikuaktiivsuse väljendamise võimalustest erinevates suhtluskeskkondades ning oskust kasutada e-teenuseid, tegutsedes oma õiguste ja kohustuste kohaselt. Ollakse teadlik digivahendite rakendamise kaasna võivatest terviseriskidest ning tegutsetakse internetis vastutustundlikult nii enda kui ka teiste suhtes.

Õppeaine lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Sotsiaalsed on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Keel ja kirjandus - suutlikkus väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lugeda ning mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainesõnavara ja väljendusrikast keelt, järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

Võõrkeeled - teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu; suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleskus.

Matemaatika - ajaarvamine; ressursside plaanimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme esitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust kui analüüsimeetodit.

Loodusained - geograafilise asendi ja looduskeskkonna mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine, mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku, sh loodushoidliku eluviisi väärtustamine.

Kunstiained - Eesti, Euroopa ja erinevate maailma rahvaste kultuuri teemade käsitlemine ja kultuuriloomingu väärtustamine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur, loominguline eneseväljendusoskus.

Kehaline kasvatus - suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil ning meditsiinisaavutuste rolli ühiskonna arengus; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ja järgida ausa koostöö põhimõtteid.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Läbivad teemad on üldpädevuste saavutamise teenistuses ning võimaldavad aineõppe kursuste ning muude õppetegevuste lõimimiseks leida sobilikke teemasid, meetodeid ning õppekorralduse ülesehituse viise. Läbivad teemad aitavad kaasa sotsiaalvaldkondliku pädevuse järjepidevale kujundamisele,

pakkudes kokkupuutekohti ühiskonnas aktuaalsete teemade käsitlemiseks õppe raames.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Sotsiaalaineid õppides käsitletakse inimeste erinevate tegevusalade arengut eri ajajärkudel, majanduslikke protsesse ühiskonnas ja nende mõju inimtegevusele. Erinevate õppetegevuste kaudu suunatakse õpilasi mõistma ja väärtustama elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestama karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi. Õppetegevus võimaldab vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt ettevõtte külastusi, õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi. Õppetegevus võimaldab õpilasel süvendada teadmisi hariduse ja töömaailma vahelistest seostest, töösuhteid käsitlevatest õigusaktidest. Arendatakse iseseisva õppimise oskust ja vastutusvõimet ning oskust iseseisvalt leida ja analüüsida oma arengu vajadustest tulenevat infot edasiõppimise võimaluste kohta ja koostada karjääriplaan. Erinevad õppetegevused, sh õpilaste iseseisvad tööd, võimaldavad õpilasel seostada huvisid ja võimeid ainealaste teadmiste ja oskustega ning mõista, et hobid ja harrastused hoiavad elu ja karjääri tasakaalus.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Õpitakse väärtustama keskkonda kui tervikut, mõistma inimtegevuse mõju keskkonna arengule ja keskkonnaprobleemide lahendamisele; aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest. Õpitakse mõistma inimtegevusega kaasnevaid riske ning vajadust kujundada isiklikke seisukohti keskkonnaküsimustes, olema sotsiaalselt aktiivne ja vastutustundlik.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpitakse väärtustama demokraatliku ühiselu korraldamist, koostööoskust, toetama algatusvõimet ning hindama vabatahtlikkusel põhinevat tegutsemist.

Kultuuriline identiteet. Õpitakse mõistma inimese rolli kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana ning aru saama kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsusest. Teadvustatakse osalemist kultuuridevahelises suhtluses; väärtustatakse sallivust ning oma kultuuri ja teiste kultuuride pärandit, taunitakse diskrimineerimist ning tunnustatakse mineviku ja tänapäeva ühiskondade kultuurilist mitmekesisust.

Teabekeskkond. Õpitakse määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet; arendatakse kriitilise teabeotsingu ja -analüüsi oskusi; teadvustatakse meedia toimimist ja mõju, vajadust tunda avalikus ruumis (sh teabekeskkonnas) kehtivaid reegleid ning järgida autoriõiguste kaitset.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpitakse mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka

minevikus; aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest; käsitletakse tehnoloogilise arengu positiivsete ja negatiivsete mõjude ning tehnoloogia arengu ja selle kasutamise eetilisi küsimusi; kasutatakse info- ja kommuni-katsioonitehnoloogiat (IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks.

Tervis ja ohutus. Õpitakse analüüsima erinevate valikute ja riskikäitumise (sh uimastite) mõju ning tegema tervisele ja turvalisusele (sh keskkonnale ja ühiskonnale) ohutuid otsuseid.

Väärtused ja kõlblus. Õpitakse analüüsima väärtusi ja kõlbelisi norme ning tundma erinevate väärtussüsteemide seoseid ajaloolis-kultuurilises kontekstis, religiooni ja maailmavaatega seoses; reflekteeritakse arutletakse isiklike väärtushoiakute ja kõlbeliste tõekspidamiste üle; õpitakse arvestama erinevaid vaateid ja seisukohti oma tegevust plaanides, väärtustama mitmekesisust kui ühiskonna rikkuse ja arengu tingimust.

Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut nii ainesiseselt kui ka teiste õppeainetega ja läbivate teemade abil;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ning jätab piisavalt aega nii huvitegevuseks kui ka puhkuseks;
- 3) võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd, õppekäigud, praktilised tööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- 5) rakendatakse nüüdisaegseid IKT-l põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, arhiiv, näitus, raamatukogu, ajaloolis-kultuuriline keskkond, sh muistised, ehitised, omavalitsus- ja riigiasutused, ettevõtted, mitte-tulundusühingud, kohtud, laborid, erinevate religioonide pühapaigad, lahingupaigad, sõjaväeosad ja teised riigikaitseinstiitutsioonid, sh kaitseväge õppeasutused, jne;
- 7) kasutatakse erinevaid õppemeetodeid:
  - a) aktiivõpet: paaris- ja rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlus, seminar, ajurünnak; projektõpe, loovülesande lahendamine (kirja ja kõne koostamine, teemantluuletus, ajaleht jne), juhtumianalüüs, rollimängud ja simulatsioonid, projektides osalemine, õppekäigud ja muu taoline;
  - b) skeemi, plaani, võrdleva tabeli ning õpimapi koostamine, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse ning temaatilise kava koostamine, arutluse kirjutamine;

- c) uurimuslikud tegevused, sh praktiliste ja uurimistöde koostamine, loodusobjektide ja protsesside vaatlemine, infootsing teabeallikatest ning infoanalüüs, referaadi ja ettekande koostamine, retsenseerimine ning esitlemine IKT vahendeid kasutades;
  - d) allikaanalüüs (dokument, tekst, statistika, pilt, karikatuur jms) ning allika usaldusväärsuse hindamine;
  - e) tegevuspõhine õpe (nt dramatiseering, esitluse ja temaatilise ekspositsiooni koostamine, õppekäigu ettevalmistamine ning korraldamine), vabatahtlik töö;
  - f) mõistete seletamine ja kasutamine kontekstis, plankide ning ankeetide täitmine;
  - g) kohtumised õigusorganite esindajatega ja teiste spetsialistide esindajatega koolis ja nende töö jälgimine töökohal jmt;
- 8) arvestatakse õpilaste võimeid ja suutlikkust ning kohalikku eripära ja ühiskonnas toimuvaid muutusi;
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on pöhirõhk hoiakute kujundamisel;
- 10) võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane.

Hindamise alused

Hindamisel lähtutakse gümnaasiumi riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise täpsem korraldus on määratud kooli õppekavas. Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnangu kujunemist, kusjuures tähtis on õpilase enda roll hindamises, andes võimalusi enesehindamiseks. Õpitulemuste kontrollimise ning hindamise vormid peavad olema mitmekesised. Õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase ainealasest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Ajaloo õpitulemuste kontroll ja hindamine sisaldab suulist ning kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöde koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi; hoiakute ning väärtushinnangute kujunemise kohta antakse õpilasele tagasisidet. Õpitulemuste

hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid. Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- 1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning omavahelisi seoseid;
- 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;
- 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- 4) demonstreerib faktide, mõistete ja seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis;
- 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis,
- 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi kulgu. Õpilase hoiakuid ja väärtusi saab mõõta vaatluse, õpilase antud hinnangute ja otsustuste ning juhtumianalüüsi alusel. Lisaks hinnatakse õpilaste probleemide nägemise ja analüüsi oskust.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, teksti mõistmist ja tööd erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid jms). Kontrollitakse ja hinnatakse mõistete seletamist ning kasutamist, probleemidest arusaamist ja nende analüüsi, argumenteerimise oskust, õiguslase info otsimise ning tõlgendamise oskust, osalemist ühistegevuses (matkimine, rollimängud, projektid), plankide, avalduste, reklamatsioonide jne täitmise õigsust, kompleksust ja täpsust, ettekannete, ülevaadete, kokkuvõtete, referaatide, esitluste jt iseseisvate ning rühmatöö ülesannete täitmist ja esitlemist. Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde, praktiliste tööde ning uurimuste, iseseisvate tööde ja ettekannete hinnetest. Hindamise aluseks on töö iseseisev sooritus, loovus ning vormistamise korrektsus. Praktilised tööd on mingi konkreetse üksikteema, materjali vms kohta. Iseseisvad tööd on kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitunnitööd, mida hinnatakse valikuliselt. Kursuse jooksul võib hinnata ka koduseid töid, suulisi vastuseid, ülesannete lahendamist, osalemist rühmatöös jne.

Sotsiaalinete valdkonda kuuluva, kuid loodusainete valdkonnas kirjeldatud inimgeograafia kohustuslik kursus „Rahvastik ja majandus“ moodustab eraldi kooliastmehinde.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on:

- 1) võimalused rühmatöökaks ja ümarlauavestluseks mööblit ümber paigutada või liikuda erinevate õppekeskkonna osade vahel;
- 2) internetiühendus, arvuti kasutamise võimalus (vähemalt üks arvuti kahe õpilase kohta) ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

Kool võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja vahendeid:

- 1) ajaloo- ja maailmaatlased, Eesti atlaste komplekt (iga õpilase kohta), kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, demonstratsioonivahendid ja illustratiivsed pildid (fotod, karikatuurid) ning IKT-põhiseid õppematerjalid;
- 2) Eesti, Euroopa ja maailma poliitiline kaart, Eesti Vabariigi põhiseadus (üks eksemplar õpilase kohta) ning põhiseaduse kommenteeritud väljaanne (üks kooli kohta), ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (vähemalt üks kahe õpilase kohta), Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon (üks kooli kohta), ÜRO lapse õiguste konventsioon (üks kooli kohta), Euroopa Liidu põhiõiguste harta ning parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta (üks kooli kohta);
- 3) eri liiki meediaväljaanded.

Kool võimaldab õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul.

Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ning demonstratsioonide tegemiseks vajalike materjalide kogumiseks ja säilitamiseks ning korraldab praktilisteks töödeks vajaduse korral õppe rühmades.

Ajaloo ainekava

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva ja Eesti ühiskonna liikmena eurooplasena ning maailmakodanikuna;
- 2) tunneb ajalugu ajastule omaste sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu;
- 3) mõistab ajaloosündmuste ning -protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, arvestab oma seisukohti kujundades ajastu konteksti;
- 4) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana;
- 5) leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt;
- 6) mõistab ning tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 7) teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest;
- 8) tunneb ning kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitse argumenteeritult oma seisukohta;
- 9) teab ainevaldkonnaga seotud erialasid, mõistab seoseid ainevaldkonnaga seotud teadmiste ja tööturu võimaluste vahel ja analüüsib enda ainealaseid teadmisi ja oskusi haridustee kavandamisel.

2. Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetus aitab õpilasel omandada kultuuriruumis ning ajalookeskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi ning teadvustada ja analüüsida minevikunähtuste muutlikkust, tõlgendatavust, omavahelisi seoseid ning seoseid tänapäevaga. Käsitletakse inimeste igapäevaelu ja maailmapilti, ühiskonda, kultuuri ja mõtteviisi, sh väärtushinnangute muutumist, ning ajaloolisi isikuid ja sündmusi, lähtudes nii enda kui ka teiste vaatenurgast.

Gümnaasiumi ajalooõpetuse kursuste järjekord on kronoloogilis-temaatiline, st ajaloolisi probleeme käsitletakse kronoloogilist järgnevust silmas pidades. Gümnaasiumi algul ei ole õpilastele jõukohane luua ning näha seoseid ajaluliselt ja kultuuriliselt kaugemate valdkondade vahel, mida on vaja temaatiliseks käsitlemiseks. Temaatilise käsitluseni jõutakse gümnaasiumi lõpul lähiajaloo III kursusega, mida õppides saab õppiija toetuda varem omandatud. Ainesisus, suurte teemaplokkide sees võib rakendada võrdluse ja üldistuse tegemiseks temaatilist käsitlust kõigis kursustes.

Eesti ajaloo kursuste suurte teemaplokkide ees on vastavad üldajaloo teemaplokkid. Üldajaloo kursuses õpitud teemasid ja põhimõisteid Eesti ajaloo kursuses eraldi esile ei tooda. Kursuste õppimise järjekord määratakse kooli õppekavas, kuid mõistlik on järgida kronoloogilise järgnevuse põhimõtet, st üldajaloo kursus on esimene, seejärel õpitakse Eesti ajalugu ning siis lähiajalugu. Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, analüüsides hinnanguid ja tõlgendusi erinevast seisukohast lähtudes. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ning ajalooürija seisukohast, kujundatakse kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse, võrreldakse ajaloosündmuste ja nähtuste käsitlemist eri allikais ning hinnatakse allikate usaldusväärsust. Ajalooõpetuses väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust ning kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus. Teadvustatakse õppija rolli kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana. Ajalooõpetus toetab õppija enesemääratluse kujunemist ja võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes.

Õppijat suunatakse arutluse ning analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtudes. Ajalooõpetuse analüüsides väärtustatakse kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooõpetus.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, eri inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult arusaam ajaloo kohta. Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade käsitlemine erinevatest aspektidest lähtudes.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus; oskus leida, analüüsida ja mõista seoseid ning mõtestada sündmuste ja nähtuste ajaloolise tausta kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine; oskussõnavara laienemine;
- 3) ajalooküsimuste esitamine ning neile vastates erinevate lahenduste pakkumine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades, koostöö- ja

- 6) konfliktilahendusoskus;
- 7) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine, kriitiline hindamine ja analüüsimine, allika usaldusväärsuse hindamine;
- 8) suuline ja kirjalik eneseväljendus, referaadi ja ajaloo uurimistöö koostamine, IKT vahendite kasutamine, et hankida infot ning esitleda oma töötulemusi.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning see toimub erinevate õppeteemade läbimise kaudu. Oskuse eeldatavat saavutustaset kirjeldatakse gümnaasiumi lõpus õpitulemustena.

3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 2) tunneb maailma olulisemaid kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust, väärtustab kultuurilist mitmekesisust, teadvustab kultuuri rolli enesemääratlemises ning oma rollikultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 3) võrdleb ning analüüsib poliitilisi, ühiskondlikke, olmelisi ja/või kultuurilisi arengusuundi ja probleeme, kirjeldab ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnanguile, võrdleb suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;
- 4) leiab, selekteerib, refereerib ning analüüsib kriitiliselt infot, erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja seisukohti, hindab allika või käsitluse usaldusväärsust, eristab fakti arvamusest; selgitab sündmuste või protsesside erineva tõlgendamise põhjusi;
- 5) kasutab ajaloosõnavara, erinevaid õpivõtteid, korrigeerib oma eksimusi, koostab referaate ja uurimusi, kirjutab arutlusi, osaleb diskussioonis, töötab kaardiga, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab IKT vahendeid;
- 6) suudab rekonstrueerida minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning arvestades ajastu eripära.

Ajaloo kursusekavad**G1 1. kursus**

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsained
Kursuse nimetus/pealkiri	Üldajalugu
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Kunst ja kunstiajalugu I, filosoofia, usundilugu, ühiskonna areng ja demokraatia
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Antiikaeg Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu. Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud. Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur. Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus. Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida Rooma. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks. Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos. Keskaeg Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke. Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine. Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan. Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad. Ülikoolid ja skolastika. Uusaeg Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ning tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon. Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale:

	valgustus. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke. Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.
Kursuse õpitulemused	Antiikaeg 1) selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigi pärandi olulisust tänapäeval; 2) tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ning keisririigi toimimise põhimõtteid; 3) iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks; 4) kirjeldab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel, töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt; 5) näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist; 6) teab, kes olid Homeros, Herodotos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus, ning iseloomustab nende tegevust; 7) teab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus. Keskaeg 1) iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid; 2) kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana; 3) teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond; 4) kirjeldab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit; 5) teab ristsõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele; 6) iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristsõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan; 8) teab, kes olid Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas, ning iseloomustab nende tegevust. Uusaeg 1) kirjeldab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadevastuste ja reformatsiooni osa selle

	kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid; 2) teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale; 3) iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule; 4) näitab ja analüüsib tähtsamaid uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil; 5) tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal;
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: vanaaeg, keskaeg ja uusaeg. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: • mõistab antiikaja, keskaja ja uusaja tähtsust Euroopa kultuuriruumis; • kasutab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid mõisteid; • selgitab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid ühiskondlikke protsesse; • tunneb ja kirjeldab antiikaja, keskaja ja uusaja olulisemaid sündmusi; • näitab kaardil antiikaja, keskaja ja uusaja Euroopa ja maailma poliitilist jaotust; • teab antiikaja, keskaja ja uusaja keskseid isikuid vastavalt kursuse õpitulemustele.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpik (Avita "Üldajalugu"), loengumaterjalid, kabinetiõpikud.

G1 2. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni, Ühiskonna areng ja demokraatia, Usundilugu, Rahvastik ja majandus
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Esiaeg Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine. Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur - elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Keskaeg Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Üleminekuaeg keskajast uusaega Tugeva keskvoimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. Kultuuri areng:

	Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.
Kursuse õpitulemused	Esiaeg 1) teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; mõistab muististe kui ajalooallikate eripära; 2) kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest ja nende muutustest esiajal; 3) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi; 4) kirjeldab Eesti halduskorraldust ja majanduse arengut esiaja lõpul; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism. Keskaeg 1) analüüsib Balti ristiõja põhjusi, kulgu ja tulemusi erinevate osaliste vaatenurgast; 2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega; 3) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina; 4) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal; 5) kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Vana-Liivimaa, Liivi Ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa; 7) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust. Üleminek keskajast uusaega 1) kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; 2) selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi; 3) teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal; 4) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus; 5) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupidöö); kokkuleppel klassiga

	jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: esiaeg; keskaeg; varauusaeg. Arvestuslik grupidöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) mõistab kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost esiaja näidete põhjal Eestis. 2) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis Eestis. 3) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal Eestis. 4) kasutab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid mõisteid; 5) selgitab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid ühiskondlikke protsesse; 6) tunneb ja kirjeldab esiaja, keskaja ja uusaja olulisemaid sündmusi; 7) näitab kaardil esiaja, keskaja ja uusaja Euroopa ja Eesti ala poliitilist jaotust; 8) teab esiaja, keskaja ja uusaja keskseid isikuid 9) vastavalt kursuse õpitulemustele.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpik (Avita "Eesti ajalugu I", loengumaterjalid, kabinetiõpikud

G2 3. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Eesti ajalugu II (kuni 19. sajandi lõpuni)
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Kirjandus antiigist 19. sajandi lõpuni, Ühiskonna areng ja demokraatia, Usundilugu, Rahvastik ja majandus
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Rootsi aeg Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvoim ja baltisaksa aadel. Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke. Kaubandus. Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik. Eesti 18. sajandil Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis 16.-18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule. Balti erikord: Vene keskvoim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord. Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus. Eesti 19. sajandil 20. sajandi algul Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriseksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel. Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse

	kultuuri kujunemine. Uus rahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale.
Kursuse õpitulemused	Rootsi aeg 1) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal; 2) iseloomustab allikate ja teabetekstide põhjal Rootsi poliitikat Eesti- ja Liivimaal; 3) kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumist Rootsi ajal; 4) mõistab luterluse mõju ning Rootsi aja tähtsust eesti kultuuri ja hariduse arengus, ajaloos ning tänapäeval; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rüütelkond, reduktsioon, vakuraamat, piiblikonverentsid, Academia Gustaviana; 6) teab, kes olid Bengt Gottfried Forselius, Gustav II Adolf, Johan Skytte ja Karl XI, ning iseloomustab nende tegevust. Eesti 18. sajandil 1) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja mõju; 2) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule; 3) analüüsib Euroopa valgustusideede mõju Eesti vaimuelule; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Balti erikord, restitutsioon, asehalduskord, vennastekogud; 5) teab, kes olid Karl XII, Peeter I, Katariina II, Anton Thor Helle ja August Wilhelm Hupel, ning iseloomustab nende tegevust. Eesti 19. sajandil ja 20. sajandil algul 1) teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid; 2) mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos; 3) iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga; 4) teab, mis olid tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ning kes olid rahvusliku liikumise eestvedajad; analüüsib allikate alusel rahvusliku liikumise ettevõtmisi ja ideid; 5) iseloomustab muutusi Eesti ühiskonnas ja ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut 19. sajandi lõpul ning loob seoseid omariikluse kujunemisega; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid estofiil, ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, venestamine, Aleksandrikool; 7) teab, kes olid Friedrich Reinhold Kreutzwald, Johann Voldemar Jannsen, Jakob Hurt, Carl Robert Jakobson,

	Lydia Koidula ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: Rootsi aeg; Vene aeg; ärkamisaeg. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid; 2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse; 3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi; 4) teab käsitletava perioodi isikuid 5) mõistab riigi kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost Rootsi aja näidete põhjal Eestis. 6) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 18. sajandi kontekstis Eestis. 7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist 19. sajandi ja 20. sajandi alguse Eestis. 8) vastavalt kursuse õpitulemustele.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpik (Avita "Eesti ajalugu II", loengumaterjalid, kabinetiõpikud

G2 4. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Lähiajalugu I - Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Ühiskonna areng ja demokraatia, Rahvastik ja majandus, Majandus ja maailmapoliitika
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Maailma Esimese maailmasõja eel Suurriikide arenguhood: poliitiliste süsteemide erinevused, Venemaa. Maailma majandus: teadusrevolutsioon, monopolid, kapitali eksport, vabaturumajandus ja proteksionism. Suurriikide liidud: kujunemise põhjused ja tagajärjed. Esimene Maailmasõda Esimese maailmasõja põhjused. Sõdivad pooled ja tähtsamad sõjatandrid. Esimese maailmasõja tagajärjed: impeeriumide lagunemine, uute rahvusriikide sünd Euroopas, uus maailmakord ja Rahvasteliit. Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu. Maailmasõdade vaheline aeg: demokraatia ja diktatuur Euroopa-kesksus ning rahvusvahelised suhted. Demokraatia laienemine. Demokraatia põhijooned Suurbritannia, Prantsusmaa ja USA näitel: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Majanduskriis: põhjused, levik ja mõju, Roosevelti uus kurss. Autoritarism, totalitarism: fašism, natsionaalsotsialism, kommunism. Diktatuuride iseloomulikud jooned, eripära ja levik: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Uute konfliktide kujunemine, kriisikolled. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Teine maailmasõda Teine maailmasõda kui Esimese maailmasõja jätk. Teise maailmasõja põhjused: Saksamaa, Nõukogude Liidu ja Jaapani agressiivne välispoliitika ning demokraatlike lääneriikide lepituspoliitika nurjumine. Sõdivad pooled: Saksamaa ja tema liitlased. Hitleri-vastane koalitsioon ning selle kujunemine: Atlandi harta, Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsi tähtsus. Tähtsamad sõjatandrid ja lahingud: rinded, tähtsamaid lahingud (Pearl Harbor, Moskva, Midway, Stalingrad, Kursk, El-Alamein,

	Normandia dessant). Teise maailmasõja tulemuste vastuolulisus ja selle tagajärjed maailma poliitilisele, majanduslikule ning ideoloogilisele arengule. Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele. Pagulaskond.
Kursuse õpitulemused	Maailm Esimese maailmasõja eel 1) kirjeldab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes; 2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi; 3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume; 4) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit Esimene maailmasõda Esimene maailmasõda 1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi; 2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule; 3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi; 4) teab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel; 5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutav Kogu, Landeswehr, Tartu rahu, Päästekomitee, iseseisvusmanifest; 7) teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust. Maailmasõdade vaheline aeg 1) analüüsib ning võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi; 2) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju; 3) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 4) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL,

	fašism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, vabadussõjalased; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust. Teine maailmasõda 1) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 2) kirjeldab sõjategevust kaardi järgi; 3) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu; 4) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole; 5) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Müncheneri konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, Suvesõda, Atlandi harta, ÜRO, Talvesõda.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: maailm I maailmasõja eel ja I maailmasõda; maailm kahe maailmasõja vahel; II maailmasõda. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid; 2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse; 3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi; 4) teab käsitletava perioodi isikuid 5) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi esimese poole kontekstis 6) mõistab Esimese maailmasõja rolli 20. sajandi ajaloo kujundamisel. 7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost kahe maailmasõja vahelisel perioodil. 8) mõistab Teise maailmasõja rolli 20. sajandi ajaloo kujundamisel.
Õppekirjandus Õppematerjalid	Õpik (Avita "Lähiajalugu I", loengumaterjalid, kabinetiõpikud

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

Lisamaterjalid Lingid	

G3 5. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Lähiajalugu II - Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Ühiskonna areng ja demokraatia, Majandus ja maailmapoliitika, Filosoofia
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Külm sõda Külma sõja kujunemine ja selle avaldumise vormid: võidurelvastumine, liidud. Kriisid: Korea sõda, Suessi kriis, Kuuba kriis, Vietnami sõda, Berliini kriisid. Kahepooluseline maailm: USA ja NSVLi vastasseis. Lõhestatud Saksamaa: lõhestamine, kahe Saksa riigi vahelised suhted. Demokraatlik maailm pärast II maailmasõda USA: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Ühise Euroopa integratsiooni otsingud. Euroopa integratsioon. NSVL ja kommunistlik süsteem Kommunistliku süsteemi kujunemine. Ida-blokk: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu, Moskva poliitika ja kriisid: Ungari ülestõus, Praha kevad, Poola kriisid, solidaarsus. Kommunistlik Hiina. NSVL: stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega Maailm sajandivahetusel Majanduslikud ja poliitilised reformid NSVLis. NSVLi ja kommunistliku süsteemi lagunemine. Berliini müüri langemine. Külma sõja lõpp ja geopoliitilised muudatused: poliitilise kaardi muutumine. USA rolli muutus: uus jõudude vahekord maailmas. Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. Uued pingekolled: Balkani kriis.
Kursuse õpitulemused	Külm sõda 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme; 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi; 3) teab, kes olid Harry Truman, John Fitzgerald Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro ja Konrad Adenauer, ning iseloomustab nende tegevust;

	4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie. Demokraatlik maailm pärast II maailmasõda 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhijooni; 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe; 3) teab, kes oli Robert Schumann, ning iseloomustab tema tegevust; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE. NSVL ja kommunistlik süsteem 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja erinevaid arenguetappe; 2) iseloomustab NSVLi ühiskonnaelu arengut; 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriiside põhjusi ja tagajärgi; 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust. Maailm sajandivahetusel 1) analüüsib kommunistliku süsteemi lagunemise põhjusi; 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu; 3) analüüsib jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist; 4) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku; 5) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma; 6) teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSP, Eesti Kongress.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: Külma sõda; demokraatlik maailm; kommunismileer. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse

	õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid; 2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse; 3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi; 4) teab käsitletava perioodi isikuid; 5) mõistab Külma sõja rolli 20. sajandi ajaloo kontekstis; 6) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi teise poole demokraatlikes režiimides; 7) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. sajandi teise poole sotsialistlikes režiimides; 8) mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost 20. - 21. sajandi vahetusel vastavalt kursuse õpitulemustele.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpik, loengumaterjalid, kabinetiõpikud

G3 6. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Lähiajalugu III - 20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Ühiskonna areng ja demokraatia, Majandus ja maailmapoliitika, Filosoofia
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine ajalugu ainekavale
Kursuse õppesisu	Eluolu ja kultuur Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris. Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad. Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, radio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu. Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika. Mitmekultuurilisuse kontseptsioon. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule. Sõja ja rahu küsimus Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht. Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed. Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel. Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Inimsusevastased kuriteod Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised. Natsismikuriteod. Kommunismikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused. Muu maailm Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.
Kursuse õpitulemused	Kursuse läbinud õpilane: Eluolu 1) teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale; 2) teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus;

	3) analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega. Sõja ja rahu küsimus 1) analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; 2) analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes; 3) teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism. Inimsusevastased kuriteod 1) selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku; 2) mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust; 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG. Muu maailm 1) iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi; 2) analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: ideoloogiad; rahvusvahelised organisatsioonid; inimsusevastased kuriteod ja Eesti. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) kasutab käsitletava perioodi keskseid mõisteid; 2) selgitab käsitletava perioodi keskseid ühiskondlikke protsesse; 3) tunneb ja kirjeldab käsitletava perioodi olulisemaid sündmusi; 4) teab käsitletava perioodi isikuid

	5) Orienteerub 20. sajandil toimunud eluolu muutustes ja tunneb 20. sajandi valitsevate ideoloogiate mõju ühiskonnale. 6) Analüüsib 20. sajandil välja kujunenud hinnanguid sõja ja rahu küsimusele. Orienteerub 20. sajandi rahvusvaheliste suhete süsteemis ja rahvusvaheliste organisatsioonide rollis. 7) Mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ja rolli 20. sajandi ajaloo kujunemisel. 8) Seostab 3. maailma probleeme lääneriikide käitumisega 20. sajandil ja sellele eelnevatel perioodidel.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpik (Avita "Lähiajalugu III", loengumaterjalid, kabinetiõpikud

Usundiõpetuse ainekava

1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi usundiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda maailmavaatelistel küsimustel üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel;
- 2) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas ning religiooni ja poliitika seoste kohta;
- 3) iseloomustab ajaloolisi tegureid religioonide levikul Eestis; teab Eestis levinud usulisi liikumisi, nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist;
- 4) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka probleemsetes ilmingutes; tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid;
- 5) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.

2. Õppeaine kirjeldus

Usundiõpetuse ainekava koosneb ühest 35-tunnisest kursusest „Inimene ja religioon”, mida õpetatakse Euroopa suunas suunakohustusliku valikainena.

Usundiõpetus on usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuv õppeaine, mille omandamisel:

- 1) käsitletakse erinevaid religioone ja usulisi liikumisi;
- 2) õpitakse tundma religiooni väljendumist kultuuris ning inimese elus ja ühiskonnas;
- 3) arutletakse eksistentsiaalsetel küsimustel üle.

Usundiõpetus lähtub URO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnustamise põhimõttest. Religioonialane haritus on usuvabaduse tagamise eeltingimusi ühiskonnas. Usundiõpetus pole käsitletav ühegi kiriku, koguduse ega usulise ühenduse kuulutustööna. Usundiõpetuses ei käsitleta ühtki maailmavaadet õpilastele normatiivsena.

G1E 1. kursus, Euroopa suund

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Valdkond	Sotsiaalainete valikaine „Usundiõpetus“
Kursuse nimetus/pealkiri	Valikaine usundiõpetus
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Ajalugu G1 1. kursus; G1 2. kursus, ühiskonnaõpetus, filosoofia
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK lisa 8
Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid	Õpilane: 1) oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda 2) maailmavaateliste küsimuste üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku 3) suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui ka kaaslaste õiguste rikkumisel; 4) toob näiteid usuvabaduse põhimõtete toimimise, piiride ja nende rikkumise kohta ühiskonnas 5) ning religiooni ja poliitika seoste kohta; 6) iseloomustab ajaloolisi tegureid religioonide levikul Eestis; teab Eestis levinud usulisi liikumisi, 7) nimetab nende õpetuse seisukohti ja igapäevast avaldumist; 8) arutleb erinevate maailmavaadete mõju üle inimese ja ühiskonna tasandil nii positiivsetes kui ka 9) probleemsetes ilmingutes; tunneb religiooni uurimise lihtsamaid teaduslikke meetodeid; 10) on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ning analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste 11) inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda 12) maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.
Kursuse õppesisu	Religiooni mõiste. Religiooni uurimise võimalusi. Maailma usuline kaart.
Kursuse õpitulemused	Kursuse läbinud õpilane:

	1) toob esile religioosse keele eripära, võrdleb religioosse ja teadusliku mõtlemise erinevusi ning sarnasusi; 2) eristab maailmavaadet maailmapildist ning võrdleb religiooset ja mittereligiooset maailmapilti; 3) arutleb teaduse ja religiooni mõju üle eetiliste valikute tegemisel; 4) oskab näha religiooni, väärtuste ning moraalsete tõekspidamiste omavahelisi seoseid üksikisiku ja ühiskonna elus; suudab argumenteerides kaasa rääkida tänapäeva eetilistes küsimustes ning põhjendada mõnda oma eetilist seisukohta.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad 3 arvestusliku töö: nende hulgas üks kontrolltöö, üks rühmatöö ja arutlus. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantstõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel online-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantstõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamis- kriteeriumid	Kooskõlas õpitulemustega, õpilane 1) analüüsib jõukohaseid religioosseid tekste; 2) võrdleb erinevaid arusaamu pühast (jumalast) ja inimesest ning toob esile nende omavahelise seotuse; 3) tunneb erinevate religioonide olulisemaid vastuseid inimese elu eesmärgile ja kurjuse 4) probleematikale; 5) tunneb võrdleva usundiloo lihtsamaid uurimismeetodeid ning oskab mõnda neist rakendada; 6) arutleb enda maailmavaate mõju üle käsitletud eksistentsiaalsetele küsimustele vastuseid otsides.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Õpikud, töövihikud Kasutatavad kabinetiõpikud jne

Filosoofia ainekava

1. Õppe- ja kasvatusesmärgid
Gümnaasiumi filosoofiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb ära filosoofilisi küsimusi, teab nende eri lahendusi ja mõistab filosoofia ainevaldkonna loomust;
- 2) koostab korrektseid arutluskäike, mõtestab lahti teiste omi ning rakendab seejuures filosoofilise mõtlemise viise;
- 3) mõtestab oma kogemusest lähtudes teaduse ja teadmiskiiside ning üldinimlike ja ühiskondlike väärtustega seotud filosoofilisi küsimusi;
- 4) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate olulisemate käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- 5) mõtestab oma teadvat, tunnetavat ja väärtustavat külge õppeaines omandatu valguses.

2. Valikõppeaine kirjeldus

Filosoofia ainekava koosneb kursusest „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“, mida õpetatakse Euroopa suunas G2 astmes suunakohustusliku kursusena. Õpetuses on rõhk filosoofilise mõtlemise kiiside harjutamisel arutluses.

Filosoofiaõppe tuumaks on käsitleda arutlusteemasid filosoofilistest küsimustest filosoofilise mõtlemise vahenditega ning anda selle vältel ülevaade filosoofia ainevaldkonnast. Õppeaine on moodustatud kolmest peamisest käsitlusalast:

- 1) filosoofia ainevaldkond;
- 2) filosoofiline mõtlemine;
- 3) arutlusteemad filosoofilistest küsimustest.

Filosoofia ainevaldkonnas käsitletakse filosoofia mõisteid, valdkondi, harusid, ajalugu ja rolli teaduste seas. Filosoofilise mõtlemise viise harjutatakse nende korrektse rakendamise kaudu suulises ja kirjalikus vormis. Arutlusteemad on filosoofilised küsimused teadmiskiiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna kohta. Õppeaine aluseks on filosoofia akadeemilise uurimisvaldkonna tulemused, mida esitatakse lihtsustatud ja didaktiliselt otstarbekohasel kujul.

Filosoofia õppeainega lõimitakse nii õppesisu kui ka õpet õppekava eri ainetest. Arutlusteemasid käsitledes lõimitakse õppimist teistele õppeainetele omaste teadmiskiisidega ning õpilase üldise kogemusega teadmistest. Väärtusi käsitledes lõimitakse õppimist eetilisi küsimusi kätkevate õppeainetega ning õpilasi puudutavate eetiliste küsimustega. Ühiskonda ja keskkonda käsitledes lõimitakse õppimist eelkõige sotsiaal- ja loodusainetega ning lokaalselt oluliste küsimustega elukeskkonna kohta.

G2E 1. kursus

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Valdkond	Sotsiaalne valdkond
Kursuse nimetus/pealkiri	Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse.
Eelduskursused	Puuduvad
Lõiming	Kõikide humanitaar- ja sotsiaalainetega
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK lisa 11 valikaine filosoofia.
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Õpilane 1) iseloomustab filosoofia ainevaldkonda ja filosoofilist käsitlusviisi, eristades seda teaduste jt eluvaldkondade omast; 2) eristab filosoofia valdkondi ja arutleb neile omaste küsimuste üle; 3) iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate neile omaste käsitluste, mõistete ja autorite kaudu. 4) arutleb teadmiskiiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna lihtsamate filosoofiliste küsimuste üle, eristades filosoofilist arutelu tavaarutelust; 5) väärtustab filosoofilist arutlust ja selle tulemusi, kuid annab endale aru tulemuste suhtelisusest, st nende seotusest eri käsitlusviiside ning aluseeldustega.
Kursuse õppesisu	Filosoofia valdkonnad. Filosoofilised küsimused ja nende eripära. Filosoofia ajaloo periodiseering. Perioodidele iseloomulikud filosoofilised küsimused ja valdkonnad ning neid küsimusi esitavad ja valdkondi käsitlevad (näidis)filosoofid. Filosoofilise mõtlemise algus ja selle tähendus. Mõtlemise ja filosoofia roll inimelus, kultuuris ning ajaloos. Filosoofia ning teadus, religioon, kirjandus ja elu. Filosoofilise mõtlemise ja käsitletavate arutlusteemadega seonduvad olulised mõisted, mõtteliinid ning filosoofid koos oma iseloomulike väidetega

Kursuse õpitulemused	Kursuse läbinud õpilane: 1) kirjeldab filosoofia ainevaldkonna ülesehitust ja olulisemaid mõisteid ning arutleb filosoofia rolli üle tänapäeva maailmas; 2) iseloomustab mõningaid tähtsamaid käsitlusi, mõisteid ja autoreid filosoofia ajaloost ning seostab neid filosoofia ajaloo perioodidega; 3) rakendab mõningaid tähtsamaid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise viise filosoofilises arutluses; 4) rakendab peamisi filosoofilise arutluse häid tavasid seminaris osaledes, jõukohast allikteksti mõtestades ning esseed koostades; 5) arutleb teadmisviiside ja teaduslikkuse filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest; 6) arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest; 7) arutleb ühiskonna ja keskkonna filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes omandatud teadmistest ja omaenda kogemusest; 8) teadvustab oma iseseisva mõtlemise ja otsustamise võimet ning rakendab seda filosoofilisi küsimusi arutades.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad 3 arvestusliku tööd, mis hõlmavad arutlust, rühmatööd ja referaati. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	1) tunneb mõningaid tähtsamaid arutlus- ja tõlgendustehnilisi termineid ning märkab nende rakendamise kohti filosoofilises arutluses;

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

	2) tunneb filosoofilise arutluse häid tavaid ning märkab nende rakendamise kohti lugemises, kõnelemises, väitluses ja kirjutamises; 3) sõnastab korrektseid filosoofilisi küsimusi ning arutleb vastuste üle, jäädes filosoofilisele arutlustasandile ja järgides argumentatsioonireegleid; 4) loeb filosoofilist teksti ning koostab juhendamisel lihtsama filosoofilise essee.
Õppekirjandus	Õpikud, töövihikud
Õppematerjalid	Kasutatavad kabinetiõpikud jne
Lisamaterjalid	
Lingid	

Inimeseõpetuse ainekava

1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) austab enda ning teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse, arvestab nende erivajadusi ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;
- 2) mõistab ning austab erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi;
- 3) on aktiivne ja kompetentne demokraatliku ühiskonna kodanik, kellel on valmisolek kohaneda muutustega töö- ja ühiskonnaelus ning kes vastutab oma elu eest ja tuleb toime enda probleemide lahendamisega;
- 4) väärtustab perekonda, mõistab vastastikust rahuldust ja toetust pakkuvate suhete loomise ja hoidmise põhimõtteid ning pereliikmete vastutuse osa perekonna väärtuste hoidmisel ja laste arengu toetamisel;
- 5) mõistab erinevate elurollide osa karjääri kujunemises ning pere- ja tööelu tasakaalus hoidmise tähtsust.

2. Õppeaine kirjeldus

Inimeseõpetuse perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et omandada vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud tulevase perekonnaelu alusena. Kursus toetab õpilase isiksuse arenemist, aitab mõtestada ja analüüsida oma rolli perekonnas, arendada vastutustunnet nii isiklikus kui ka ühiskonnaelus. Perekonnaõpetuse kursus kujundab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalset ja väärtuspädevust. Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusainete, kirjanduse ning teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.

Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimivaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Perekonnaõpetus lõimib sotsiaalainete õppes saadud teadmised ja oskused. Õpe valitakse rõhuasetusega elulähedasele ainekäsitlesele, toetades õpilase arusaama õpitava vajalikkusest.

Õppe ja metoodika seisukohalt on tähtsad:

- 1) mitmekesised õppemeetodid, sh aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud rühmatööd, paaritööd, projektitööd, uurimistööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud jne) ning praktilised ülesanded (nt vaatlused, intervjuud jne);
- 2) üksi- ja ühisõppe võimaldamine;
- 3) õppe sidumine koolivälise eluga (nt projektitööd, uurimistööd, kohtumised erinevate inimestega jne), tagades aine seotuse igapäevaeluga.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on metoodiliselt mitmekesised, luues nii üksi- kui ka ühisõppe võimalused ning sidudes need igapäevaeluga.

Väärtuskasvatust ja hoiakute kujundamist vaimse õpikeskkonna osana korraldatakse üksteist mõistvas õhkkonnas, et arendada õpilaste positiivset mõtlemist oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle.

Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele ning võimalustele vabalt arvamust avaldada, olla algatusvõimeline, osaleda ja tegutseda nii üksi kui ka koos teistega.

Õppeteemasid võib käsitleda nii üksteise järel kui ka lõimituna, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtustepõhised õpitulemused.

3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab ning oskab selgitada kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus;
- 2) väärtustab perekonda ja oskab analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning põhjendab iseenda vastutust ja rolli peresuhetes;
- 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning on valmis korraldama argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist;
- 4) mõistab abielu ja perekonna psühholoogilisi, õiguslikke ning majanduslikke aspekte ning oskab leida infot ja abi, et tulla toime probleemidega;
- 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises;
- 6) seostab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivseid tundeid;
- 7) tunnetab iseennast, oma rolli ja vastutust nii kasvuperekonna kui ka loodava perekonna liikmena;
- 8) on valmis seostama enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus;
- 9) mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.

Inimeseõpetuse kursusekava

G1 1. kursus

Õppekava	RÕK (riiklik õppekava)
Valdkond	Ainevaldkond „Sotsiaalsed”
Kursuse nimetus	Inimeseõpetus „Perekonnaõpetus“
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Bioloogia- närvisüsteemi, aju ehitus ja füsioloogia, vaimne tervis, meeleelundite ja närvisüsteemi tervishoid. Psühholoogia- motivatsioon, sotsiaalpsühholoogia- grupiprotsessid; suhtlemispsühholoogia- inimestevahelised suhted perekonnas, suhete loomine ja hoidmine, arengupsühholoogia- lapse areng, kasvatus, konfliktide lahendamine, positiivne mõtlemine, emotsioonide juhtimine, isikusepsühholoogia- isiksuse areng, tervis ja ohutus, abi leidmine probleemide korral j.p. Matemaatika- uurimismeetodid, statistika- uurimisandmete kogumine, töötlemine ja analüüs, (arvandmed, joonised, gaafikud ja tabelid). Informaatika- info leidmine ja kriitiline hindamine; ettekannete ja esitluste koostamine; uurimisandmete töötlemine ja analüüs erinevate statistiliste programmidega (Microsoft Excel, SPSS jt. Ajalugu- perekonna, mehe ja naise rollide muutused ning areng ajaloos. Ühiskonnaõpetus- sotsiaalsed suhted ja institutsioonid, inimõigused, perekonda puudutavad õigusaktid; sotsiaalsed õigused, poliitilised ideoloogiad, valimiskäitumine, tarbimiskäitumine, riik ja riigi vormid, võim, õigus, juhtimisstiilid, tööturg, ettevõtlus, seadusloome, EV õigusaktid, rahvusvahelised suhted. Võõrkeeled- psühholoogialane terminoloogia, lisakirjandus, õppematerjalid. Kunstiained- muusika- ja kunsti mõju inimese psüühikale, muusika- ja kunstiteraapia.

	Kehaline kasvatus-kehalise ja vaimse tervise seos, hoiakud, motivatsioon, koostöö.
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	Perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et toetada vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamist tulevase perekonnaelu alusena. Kursus aitab ka tunnetada, mõtestada ja analüüsida olemasolevate kogemuste alusel oma rolli kasvuperekonnas ning arendada vastutustunnet loodavaks perekonnaeluks nii üksikisikuna kui ka ühiskonnas. Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpilane õpib tundma ühiskonnas toimivaid demograafilisi, sotsiaalseid, majanduslikke ja ajaloolisi protsesse ning nähtusi, mis mõjutavad pereelu struktuure ja protsesse. Ainekäsitus on võimalikult elulähedane.
Kursuse õppe- ja kasvatustöö eesmärgid	Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilaste sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilastes terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ning üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne ja õiglus. Gümnaasiumi perekonnaõpetusega taotletakse, et õpilane: 1) kujuneb terviklikuks, iseseisvaks ja teisi arvestavaks isiksuseks; 2) omandab teadmised, oskused ja hoiakud, mis on esmavajalikud perekonnaeluks; 3) omandab valmiduse tunnetada iseennast ja oma rolli nii kasvuperekonna kui ka enda loodava perekonna liikmena.

Kursuse õppesisu	1) Perekond. Perekonna minevik, olevik ja tulevik. Kooseluvormid. Perekonna eri vormid. Perekonna funktsioonid indiviidi ja ühiskonna seisukohast. Perekeskne ja individualistlik perekäsitlus. 2) Püsisuhe. Lühi- ja pikaajaline suhe. Püsisuhte loomine ning säilitamine. Püsisuhte püsimumist mõjutavad tegurid. Tunded ja püsisuhe. Püsisuhtest tulenev vastutus. Toimetulek suhete lõppemisega. Armastuse olemus ja liigid. Seksuaalsuhted. Turvaline seksuaalkäitumine. Ühiskonna ja kultuuri mõju suhtumisele seksuaalsusesse. 3) Abielu. Registreeritud abielu ja vabaabielu. Abielu tavad ja kombed. Abielu toetav lähedane sotsiaalne võrgustik. Abieluline kohanemine. Abielu perioodid. Abielulise rahulolu muutused kooselu jooksul. Abielusuhtest tulenevad õigused ja kohustused. 4) Lapsevanemaks olemine ja selle komponendid: bioloogiline, juriidiline, psühholoogiline, sotsiaalne. Vanemate roll ja vastutus lapse kasvatajana. Vanemate kasvatustüübid. Pereplaneerimine ja seda mõjutavad tegurid. Planeerimata rasedus. 5) Laps. Lapse areng ja vanema osa selles. Kiindumussuhe lapsega ning vanemate mõju selle kujunemisele. Kodukasvatuse olemus, eesmärgid ja osa lapse arengus. 6) Kodu ja argielu. Kodu ja selle loomine. Kodu kui elukeskkond. Pereliikmete vajadused ja väärtused ning nende arvestamine. Sallivus suhetes. Rollide jaotumine peres. Abistavad suhted peres. Suhtlemine peres. Lahkhelid peres ning nende lahendamise võimalused. Perekond, inimese tervis ja tervislik eluviis. Terviseriskid ning nende ennetamine üksikisiku, perekonna ja kogukonna tasandil. Lahkumine ja lahutus. Lein ja toimetulek sellega. Perekondlike suhete säilitamine. 7) Perekonna majanduselu ja õigusaktid. Pere eelarve ja materiaalsed ressursid peres. Abielu ning laste elu reguleerivad seadused.

	8) Perekond inimese elus. Perekonna tähtsus inimese elu erinevatel perioodidel. Side põlvkondade vahel. Õnn ja perekonnaelu.
Kursuse õpitulemused	Gümnaasiumi lõpetaja: 1) selgitab kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus; 2) väärtustab perekonda ning teab, oskab näha ja analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning oma vastutust suhetes; 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning omab valmidust korraldada argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist; 4) tunneb ja teab abielu ja perekonna psühholoogilist, õiguslikku ning majanduslikku külge, analüüsib ühiskonna mõju perekonna kasvatustegevusele; 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises; 6) selgitab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivsed tundeid; 7) tunnetab ja oskab selgitada enda rolli ja vastutust nii kasvuperekonna kui ka loodava perekonna liikmena; 8) oskab selgitada enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus; 9) mõistab ja oskab analüüsida vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.
Hindamisviis	Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivset minapilti ja adekvaatset enesehinnangut, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enese- hindamiseks. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates

arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.   Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid.   Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane: 1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning nende seoseid;   2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga;   3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;   4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.   Praktiliste ülesannete puhul õpilane: 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis;   2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;   3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.   Hindamisel lähtutakse põhimõttest, et hindamine peab toetama ja motiveerima õpilasi leidma igapäevaeluliste probleemidele tõhusaid lahendusi; suunama neid iseseivale uurimisele ja enesetäiendamisele.   Toetatakse perekonnaõpetuse riikliku ainekava üldeesmärkidele ja Pärnu Koidula Gümnaasiumi hindamisjuhendile   http://koidulag.edu.ee/dokumendid/hindamisjuhend.html   Hindamine peab andma tagasisidet õpilaste poolt kursuse vältel omandatu kohta.   Kursuse (35 ainetundi) jooksul peab igal õpilasel olema vähemalt kolm arvestuslikku hinnet.   Hindamisele kuuluvad tegevused: 1) Iga õpilane peab kursuse vältel lugema lisakirjandust soovitava kirjanduse nimekirjast vm allikatest. Lisakirjanduse põhjal tuleb koostada õpilast (v õpilasarühma) huvitaval teemal vähemalt üks loovtöö (ettekanne, videoklipp, animatsioon, essee vm loovülesanne) või lihtne uurimustöö (test, küsitlus,

	eksperiment, vaatlus jms). Hindamisele kuulub töö või uurimuse sisu, vormistus ja ka ettekanne. 2. Kursuse jooksul tuleb sooritada 2 kontrolltööd. Kontrolltööde teemad: 1) Seksuaalsus. Turvaline seksuaalsuhe. Reproduktiivorganite ehitus, talitus ja tervis. STLH ja nende vältimine. Soovimatu raseduse vältimine. Viljastumine ja rasedus. 2) Vanemlus ja lapse areng. Perekonna kasvatusstiilid ja suhted perekonnas. Rühmatööde teemad: 1) Perekonna ajalugu. Perekonna ülesanded. 2) Armumine ja armastus. Turvaline paarisuhe. 3) Seksuaalsus inimese elus. 4) Pere argipäev ja suhte probleemid. Kriisid peres. 5) Pere eelarve koostamine. 6) Perekond ja seadus. Perekonnaga seotud õigusaktid. Koolielu hindamismudelid http://www.koolielu.edu.ee/hindamismudelid/
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Katrin Kullassepp, Inger Kraav, Margit Kagadze. Perekonnaõpetus. Gümnaasiumi inimeseõpetuse õpik. Koolibri, 2007. Seksuaalkasvatus II ja III kooliaste. Õpetajaraamat. Tallinn 2005. M. Kull, K. Part (eesti ja vene keeles). Õpetaja juhendmaterjal "TERVED JA TURVALISED SUHTED: Noorte kohtinguvägivalla ennetamine", Eesti Seksuaaltervise Liit 2019 Õppematerjal "TERVED JA TURVALISED SUHTED: Noorte kohtinguvägivalla ennetamine", Eesti Seksuaaltervise Liit 2019 Jaak Uibu. Perekonnast, kodust, põhiseadusest ja riigist. 2016 Raisa Cacciatore, Max Karukivi, Talumatud tunded. Menu Meedia, 2017

	Pia Brandt, Erija Korteniemi-Poikela, Raisa Cacciatore, Maarit Huovinen. Nii kuum on tunne. Menu Kirjastus,

Ühiskonnaõpetuse ainekava

1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab, väärtustab ja kaitseb inimõigusi ning põhivabadusi; austab demokraatia põhimõtteid, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas;
- 2) määratleb ennast Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna, teadvustab oma kohustusi ning vastutust kodanikuna; toetab oma käitumisega ühiskonna, kultuuri ja looduskeskkonna jätkusuutlikku arengut ning kavandab teadlikult oma tulevikku;
- 3) austab enda ning teiste inimväärikust, suhtub eelarvamusteta ja lugupidavalt kõigisse inimestesse ning arvestab nende erivajadusi;
- 4) mõistab ning austab oma ja teiste rahvaste kultuuri väärtuslikkust, erinevaid maailmavaatelisi tõekspidamisi (v.a inimsusevastased) ning saab aru kultuuride dialoogi tähendusest ja vajalikkusest;
- 5) märkab, uurib ning seostab ühiskonna protsesse ja arengut ning aitab võimaluste piires probleemidele lahendusi leida;
- 6) omandab majandusliku mõtlemise alused ja oskuse toimida turumajanduse tingimustes;
- 7) mõistab riiklikult reguleeritud maksusüsteemide vajalikkust riigi toimimisel ning käitub õigusteadliku, kohusetundliku ja oma riigi käekäigust hooliva kodanikuna;
- 8) põhjendab ning kaitseb oma seisukohti ja valikuid argumenteeritult ning osaleb arutelus ja väitluses; oskab eristada emotsionaalseid ja poliitiliselt kallutatud hinnanguid objektiivsest tõest; austab igäühe õigust isiklikule arvamusel ning sõnavabadusele;
- 9) hangib eesmärgipäraselt teavet ühiskonna kohta erinevatest allikatest, suudab seda tõlgendada, üldistada, kriitiliselt hinnata, talletada ja edastada, järgides seejuures autoriõigust.

2. Õppeaine kirjeldus

Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus on vastavuses tänapäeva sotsiaalteaduste arengu ja ühiskonna vajadustega. Õpilased omandavad sotsiaalse kirjaoskuse, s.o teadmised, oskused ja hoiakud, mida on vaja, et tulla vastutustundlikult toime dünaamilises ning mitmekultuurilises keskkonnas. Õppeaine eesmärk on luua eeldused, et kujuneks aktiivne ja kompetentne kodanik, kes suudab kohaneda muutustega, oskab ennast arenguga suhestada, oma kodanikupositsiooni kujundada ning on avatud uutele ideedele ja elukestvatele õppimisele.

Õppeaine omandamisega valmistuvad õpilased toimima teadlike kodanikena demokraatlikus ühiskonnas. Gümnaasiumi ühiskonnaõpetus käsitleb nüüdisaegse

ühiskonna sotsiaalseid suhteid ning protsesse ja tutvustab ühiskonnaelu põhivaldkondade (majanduse, poliitika, õiguse) korraldust ning toimimist. Kõiki valdkondi analüüsitakse nii ühiskonna kui terviku kui ka indiviidi positsiooni ja rollide põhjal. Põhikoolis omandatud Eesti riigi ja ühiskonna toimimisest laiendatakse Euroopa ning maailma probleemide käsitlemisega. Eesti ja Euroopa ainese kõrval arutatakse ka olulisi globaalseid ühiskonnaprobleeme.

Õpilane puutub ühiskonnas kokku erinevate eluvaldkondade ja situatsioonidega. Et toetada õpilase sotsialiseerumist ning ühiskondliku kompetentsuse kujunemist, hõlmab ainekava mitmekesiseid teemasid inimõigustest autoriõiguste ja tarbijakaitseni. Kiiresti muutuv ühiskonnas jääb õpetaja ülesandeks pöörata tähelepanu aktuaalsetele teemadele ja probleemidele ning arutleda õpilastega nende üle. Seejuures toetatakse õpilaste iseseisva kriitilise analüüsioskuse ja otsustusvõime kujunemist. See aitab õpilastel seada isiklikke eluplaane ning mõista erinevate vaadetega ning demograafiliste ja sotsiaal-majanduslike karakteristikutega inimesi.

Ühiskonnaõpetuse kaks kursust koosnevad neljast teemavaldkonnast: ühiskond ja selle areng; riik ja poliitika demokraatlikus ühiskonnas; majanduse toimimine; üleilmastumine ja jätkusuutlik areng.

Ühiskonda ja selle arengut käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) vaadeldakse ühiskonna kui sotsiaalse süsteemi elemente: sotsiaalset struktuuri (rühmi, kihte, kogukondi), sotsiaalseid suhteid ja protsesse (nt koostööd ja konflikti, võimu, allumist ja vastupanu, lõimumist ja eristumist, tõrjutust ja osalust, mobiilsust, kihistumist);
- 2) analüüsitakse ühiskonna elu reguleerivaid norme ja väärtusi ning eri valdkondades välja kujunenud institutsioonide korraldust (nt perekonda, riiki, turgu, õigust, meediat);
- 3) uuritakse avaliku ja erasektori olemust ning funktsioone; tutvutakse kodanikuühiskonna struktuuri ja ülesannetega, analüüsitakse sektorite koostöö võimalusi ning kogemusi;
- 4) õpitakse tundma ühiskonna erinevaid vorme ja arengujärke; tutvutakse nüüdisühiskonna kujunemislooga ja peamiste tunnusoontega, pöörates erilist tähelepanu ühiskonna moderniseerumisele ning info- ja teadmusühiskonna arengule.

Riiki ja demokraatlikku riigivalitsemist käsitlevas teemavaldkonnas:

- 1) süvenetakse demokraatliku poliitilise süsteemi toimimisse, selle erinevustesse mittedemokraatlikest režiimidest; selgitatakse totalitaarsete ühiskondade inimsusevastast olemust;
- 2) avatakse õigusriigi olemust ja võimude lahususe olulisust; käsitletakse inimõiguste kaitset, kodanike poliitiliste õiguste ja vabaduste realiseerimise võimalusi ning sellega seotud institutsioone; selgitatakse

põhjusi, mis võivad viia kodanike riigist võõrdumisele; vaadeldakse erinevate demokraatiavormide plusse ja miinuseid, sidudes neid Eesti poliitika probleemidega;

- 3) õpitakse tundma poliitiliste ideoloogiate põhijooni ja seisukohti erinevates poliitikavaldkondades (hariduses, sotsiaalsfääris, maksupoliitikas jm);
- 4) käsitletakse erakondade ja kodanikuühenduste arenguprobleeme Eestis; õpitakse tundma valimiste protsessi ja omandatakse oskus realiseerida oma valimisõigus; käsitletakse kodanike kaasamist avaliku võimu teostamisse ning võimalusi mõjutada avaliku võimu tegevust, sh tutvutakse erakondade, kodanikuühenduste ja surverühmade tegevusega; omandatakse kodanikualgatuste ja aktsioonide õiguspärase korraldamise oskused.

Majandust käsitlev teemavaldkond aitab kujundada noorte valmisolekut erinevateks karjääri-valikuteks ja aktiivseks osaluseks majanduselus. Selleks:

- 1) õpitakse tundma nüüdisaegse turumajanduse seaduspärasusi ja protsesse; käsitletakse rahvusliku rikkuse ning ühiskonna heaolu allikaid ja tegureid, era- ja avalike huvide erinevust ning ühiskonna ressursside kasutamise põhimõtteid;
- 2) tutvutakse Eesti majanduse ja tööturu arengusuundadega, sealhulgas teadmismajanduse ja loomemajanduse arenguperspektiividega ning ettevõtlust ja töösuhteid reguleerivate tähtsamate õigusaktidega. Eesti majanduse arengut vaadeldakse maailmamajanduse, eriti Euroopa Liidu kontekstis;
- 3) õpitakse tundma ettevõtluse aluseid tasemel, mis võimaldab õppijal igapäevaelus toime tulla ja hinnata realistlikult oma võimalusi ettevõtjana.

Neljanda teemavaldkonna kaudu laiendavad õppijad oma teadmisi globaalsetest probleemidest ja toimijatest. Eesmärk on õppida nägema, kuidas saab igäüks muuta maailma turvalisemaks ja humaansemaks. Aine sisu kaudu:

- 1) õpitakse mõistma maailma mitmekesisust, riikide huve, koostööd ja probleeme globaalse infoühiskonna kujunemisel ning riskiühiskonna käsitlemisel;
- 2) vaadeldakse rahvusriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide osa tänapäeva maailmas, antakse ülevaade riikidevahelisest koostööst (kliimamuutus ja teised ökokatastroofid, rahvusvaheline terrorism, rahvusvaheline migratsioon, võitlus vaesusega, maailmamajandus ja maakera rahvastiku arenguprobleemid jms);
- 3) tutvutakse üleilmastumise ilmingute ja tagajärgedega.

Ühiskonnaõpetus kujundab õpilastes järgmisi väärtusi ja hoiakuid: seaduslikkus ja isiklik vastutus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, intellektuaalomandi väärtustamine, salliv suhtumine erinevustesse, lugupidamine erinevate kultuuride vastu, tauniv suhtumine eelarvamustesse, sh rassismisse ja ksenofoobiasse, säästev eluviis ning orienteeritus elukestvate õppele.

Ühiskonnaõpetuses lõimuvad teiste sotsiaalainete teadmised, oskused ja väärtushinnangud ning eelmistes kooliastmetes õpitu, ühtlasi süvenevad varem omandatud teadmised ühiskonnast teooria ja praktilise tegevuse kaudu. Õpitavat käsitletakse nii, et ühelt poolt omandavad õpilased tervikpildi vastastikku seotud sootsiumist, kuid teiselt poolt oskavad alati hinnata oma positsiooni ja valikuid sotsiaalsest kontekstist tulenevalt.

Ühiskonnaõpetus on tihedalt seotud ajaloo, geograafia, bioloogia ja inimeseõpetusega. Näiteks käsitletakse geograafias põhjalikumalt rahvastiku-, linnastumis- ja maailmamajandusprobleeme ning nende seoseid üleilmastumisega. Samal ajal süvendab ühiskonnaõpetus õpilaste teadmisi riigist, mis on saadud ajalooõpetuse kaudu. Õiguse, riigikaitse, filosoofia ja usundiõpetuse valikkursus avardavad veelgi õpilaste teadmisi oma ja teistest kultuuridest ning ühiskonnast, toovad enam esile mitme-kultuurilisuse ja globaliseerumise dimensiooni, et luua seoseid ning märgata sarnast ja erinevat.

Õppematerjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja igapäevaeluga seostatult. Suurt tähelepanu pööratakse õpilastes huvi äratamisele aine vastu, õpimotivatsiooni kujundamisele. Õppes rakendatakse aktiivõppemeetodeid, nagu arutelud, juhtumianalüüsid, uurimisprojektid ning kaasalöömine kodanikualgatuslikes ettevõtmistes. Olulised on uurimuslikud õpivõtted, millega õpilased omandavad probleemide esitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja tegemise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused. Aine omandamisele aitavad kaasa õppekäigud, ekskursioonid, kohtumised erinevate inimestega jms. Õppekirjandusele lisaks kasutatakse erinevaid materjale ja teabetekste, dokumente, elektroonilisi andmebaase, õppefilme jms.

3. Gümnaasiumi õpitulemused

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) tunneb nüüdisühiskonna kujunemise põhijooni, struktuuri, valdkondi ja korraldust, mõistab poliitika toimetehhanisme ning oskab ennast ühiskonna arenguga suhestada;
- 2) tunneb ja väärtustab demokraatia põhimõtteid, inim- ja kodanikuõigusi; oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust, rahvusvahelisi õigusnorme ja õigusakte; järgib seadusi ning toimib oma õiguste ja kohustuste järgi;
- 3) iseloomustab riikidevahelise poliitilise, majandusliku ning kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse, tunneb tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ning mõistab oma rolli maailmakodanikuna;
- 4) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimetehhanismidest, oskab adekvaatselt määrata ja realiseerida oma karjäärivõimalusi ning otsida teavet sobivate eneserakendus- ja edasiõppimisvõimaluste kohta;
- 5) teab tarbijaõigusi ning oskab lahendada nendega seotud probleeme, käitub teadliku ja vastutustundliku tarbijana, analüüsib oma käitumise

- tagajärgi ning mõistab üksikisiku rolli globaalsel tasandil (kliimamuutus, õiglane kaubandus, ületarbimine jms);
- 6) määratleb end ühiskonnas oma võimalusi arvestades, tuleb toime turumajanduse ühiskonnas; osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodaniku-algatusprojektides; oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi, ning seisab vastu demokraatlike väärtuste eiramisele;
  - 7) seletab ja kasutab kontekstis ühiskonnaõpetuse olulisemaid mõisteid, saab aru õigustekstist ning sotsiaal-majanduslikust teabest; oskab leida vajalikku infot, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, väärtustades ja arvestades autoriõiguste kaitset.

Ühiskonnaõpetuse kursusekavad**G3 1. kursus**

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Ühiskonna areng ja demokraatia
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Lähiajalugu I, II, III, Üldajalugu, Filosoofia, Rahvastik ja majandus
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatusesmärgid	Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale
Kursuse õppesisu	Ühiskond ja selle areng Sotsiaalsed suhted ja institutsioonid. Rahvastiku sotsiaalmajanduslik jaotus ja ühiskonna kihistumine. Rahvusvahemused, vähemusrahvused. Religioosne mitmekesisus. Haridus sotsiaalmajandusliku staatuse tegurina. Sotsiaalne mobiilsus. Ühiskonna sidusus. Sotsiaalne õiglus. Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus. Vaesus. Vaesuse leevendamise meetmed. Sotsiaalsed institutsioonid: perekond, riik, turg, meedia. Nüüdisühiskond ja selle kujunemine. Avalik ja erasektor. Kodanikuühiskond. Tööstusühiskond. Postindustriaalne ühiskond. Infoühiskond. Teadmisyhiskond. Siirdeühiskond. Heaoluühiskond. Ühiskonna jätkusuutlikkus. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus Riik ja riigi vormid. Riigi põhitunnused. Riigi funktsioonid. Riigiorganid. Poliitiline režiim: demokraatia, diktatuur. Autoritaarne ja totalitaarne režiim. Parlamentaarne ja presidentaarne demokraatia. Demokraatia ohud. Õigusriik ja võimude lahusus. Õigusriigi põhimõtted. Võimude lahusus ja tasakaalustatus. Kõrgem seadusandlik võim. Parlamendi struktuur ja ülesanded. Opositsioon, koalitsioon. Seadusloome. Kõrgem täidesaatev võim. Valitsuse moodustamine. Enamus- ja vähemusvalitsus. Valitsuse ülesanded. Riigipea. Riigipea roll parlamentarismi ja presidentialismi korral. Kohtuvõim. Eesti kohtusüsteem. Õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler. Euroopa Kohus. Euroopa Inimõiguste Kohus. Avalik teenistus. Bürokratia. Riigikontroll. Kohalik omavalitsus, selle struktuur ja ülesanded. Keskvõimu ja kohaliku võimu suhe. Inimõigused. Inim- ja kodanikuõigused. Võrdõiguslikkus. Sotsiaalsed õigused ja

	sotsiaalne kaitse. Rahvusvahelised ja riigisiseseid inimõiguste kaitse mehhanismid. Inimõiguste rikkumine. Inimkaubandus. Lapstööjõud. Poliitilised ideoloogiad. Ideoloogia mõiste ja tähendus riigivalitsemises. Liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia. Vasak- ja parempoolsus erinevates poliitikavaldkondades. Äärmusideoloogiad (natsism, fašism, kommunism, islami fundamentalism). Valimised. Demokraatlike valimiste põhimõtted. Peamised valimissüsteemid. Valimiskäitumine, valimiste tulemused. Riigikogu. Kohalike omavalitsuste volikogude ja Euroopa Parlamendi valimised Eestis. E-valimised. Erakonnad ja kodanikuühendused. Huvid, nende realiseerimine ühiskonnas. Erakonnad. Huvirühmad. Kodanikuühiskond, kaasamine. Euroopa Liidu valitsemiskord ja toimimine. Euroopa Liidu institutsioonid ja nende ülesanded: Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus. Euroopa Liidu poliitikavaldkonnad.
Kursuse õpitulemused	Kursuse läbinud õpilane: Ühiskond ja selle areng 1) kirjeldab nüüdisühiskonda, selle struktuuri ning toimimispõhimõtteid, ühiskonnaelu valdkondi ja nende omavahelist seotust ning oskab ennast suhestada ühiskonna arenguga; 2) tunneb demokraatia põhimõtteid ning vorme, analüüsib ja väärtustab demokraatia võimalusi (sh kodanikuaktiivsust) ning hindab ohte; 3) iseloomustab nüüdisühiskonna peamisi probleeme Eestis, Euroopas ja maailmas, analüüsib sotsiaalsete pingete ja probleemide tekke põhjusi, kirjeldab sellest tulenevaid ohte ning on valmis oma võimaluste piires lahenduste leidmisele kaasa aitama; 4) teab euroopalikke põhimõtteid sotsiaalkaitse alal ning oskab vajaduse korral otsida abi; 5) on kujundanud oma kodanikupositsiooni Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis ning tunneb kodanikualgatuse võimalusi; 6) tunneb ning järgib inim- ja kodanikuõigusi ning -vabadusi, seisab vastu humanistlike ja demokraatlike väärtuste eiramisele ning tunneb kodanikuvastutust; 7) oskab koguda sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, sh meediast, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ning kasutada; 8) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid nüüdisühiskond, tööstusühiskond, postindustriaalne ühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond, heaoluühiskond, siirdeühiskond, demokraatia, ühiskonna jätkusuutlikkus, kodanikuühiskond, avalik, äri- ja

	mittetulundussektor, otsene ja esindusdemokraatia, huvirühm, mittetulundusühing, sotsiaalne mobiilsus, inim- ja kodanikuõigused, intellektuaalomand, pluralism, sotsiaalne turvalisus, sotsiaalkindlustus, sotsiaalabi, ühishüved. Demokraatliku ühiskonna valitsemine ja kodanikuosalus 1) kirjeldab demokraatliku valitsemiskorralduse toimemehhanisme Eestis ja Euroopa Liidus ning valitsemises osalemise võimalusi; 2) iseloomustab poliitilisi ideoloogiaid ja kujundab oma põhjendatud eelistused; 3) tunneb Eesti ja Euroopa Parlamendi valimissüsteemi ning mõistab oma kohustust valijana; 4) oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ja teisi õigusakte ning kaitsta seaduslike vahenditega oma huve ja õigusi; 5) oskab suhelda vajaduse korral riigi- ja kohalike asutustega; 6) on kursis ühiskondlik-poliitiliste sündmustega, mõistab tänapäeva ühiskonna probleeme ning pakub võimaluse korral lahendusi; 7) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid riik, monarhia, vabariik, unitaarriik, föderatsioon, konföderatsioon, parlamentarism, presidentialism, kodakondsus, demokraatia, diktatuur, avalik haldus, bürokraatia, korruptsioon, ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsiaaldemokraatia, erakond, vasakpoolsus, parempoolsus, tsentrism, õigusvahemees (ombudsman), õiguskantsler, riigikontroll, majoritaarne ja proportsionaalne valimissüsteem, e-valimised, õigusriik, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, fraktsioon, täidesaatev võim, koalitsioonivalitsus, enamus- ja vähemusvalitsus, kohtuvõim, riigipea, põhiseaduslikkuse järelevalve, regionaalpoliitika, kohalik võim, Euroopa Liit, Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Kohus, Euroopa Nõukogu, Euroopa Inimõiguste Kohus.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: ühiskond ja selle areng; nüüdsühiskond; õigusriik, võimude lahusus ja valimised Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist.

	Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i> -koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) Mõistab ühiskonna mõistet ning nüüdisühiskondade kujunemislugu. 2) Analüüsib nüüdisühiskonna valupunkte ja demokraatlikke väärtusi 3) Tunneb demokraatlikku valitsemiskorraldust. Mõistab Eesti riigiivalitsemise ülesehitust.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Loengumaterjalid, kabinetiõpikud

G3 2. kursus

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Majandus ja maailmapoliitika
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Lähiajalugu I, II, III, Üldajalugu I, Filosoofia, Rahvastik ja majandus
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale
Kursuse õppesisu	Riik ja majandus Riik ja majandus. Ühiskonna majandusressursid ehk tootmistegurid. Ettevõtlikkus. Majandussüsteemid. Majanduse sektorid, nende arengusuundumused. Ettevõtetus. Riigi roll majanduse korraldamises. Euroopa Liidu roll Eesti majanduses. Euro. Majandusarengu tsüklilisus. Väliskaubanduse piirangud. Makromajanduse põhinäitajad: sisemajanduse kogutoodang, eelarvetasakaal, inflatsioon, tarbijahinnaindeks. Impordiekspordi tasakaal. Riigi välisvõlg. Fiskaalpoliitika. Riigieelarve. Maksukoormus. Maksud. Tööturg ja hõive. Tööjõud ja mitteaktiivne rahvastik. Tööturg. Rollid tööturul. Tööhõive. Tööpuudus, tööjõupuudus. Hõivepoliitika Eestis ja Euroopa Liidus. Aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed. Tööränne. Ettevõtlust, töösuhteid ja intellektuaalse omandi kaitset reguleerivad tähtsamad õigusaktid. Tarbimine ja investeerimine. Üksikisik turumajanduskeskkonnas. Vajadused, võimalused ja tarbimiskäitumine. Ostukorv. Laenud, laenuriskid. Tarbijakaitse. Investeerimine, aktsiad. Pensionifondid. Maailma areng ja maailmapoliitika Nüüdisaja maailma mitmekesisus ja rahvusvaheline suhtlemine. Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma arengu ebahütlus. Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Vastuolud tänapäeva maailmas. Riikidevaheline koostöö, vastuolude ületamise võimalused. Rahvusvaheline julgeolek ja koostööorganisatsioonid: G7, OECD, Euroopa Nõukogu, NATO, ÜRO. Üleilmastumine. Globaalprobleemide mõju riikide seotusele, lahenduste otsingud. Humanitaarõiguse põhimõtted ja olemus; rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumise juhtumid. Lapssõdurid. Illegaalne immigratsioon ja põgenikud. Inimkaubandus.
Kursuse õpitulemused	Riik ja majandus

	1) on omandanud ülevaate nüüdisaegse majanduse toimimisest ja erinevatest majandussüsteemidest; 2) iseloomustab riikide majandusliku suhtlemise põhimõtteid; 3) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid; 4) tunneb tarbija ning ettevõtja rolli ühiskonnas, mõistab nende ühis- ja vastandlikke huve; 5) tunneb maksupoliitikat, selle mõju üksikisikule ja ühiskonnale, väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse; 6) teab oma võimalusi ning oskab käituda tööturul; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust; 7) oskab leida majandusteavet, kasutada selle töötlemiseks asjakohaseid statistilisi meetodeid ning esitada tulemusi suuliselt, visuaalselt ja kirjalikult; 8) tunneb töösuhteid, ettevõtlust ning intellektuaalse omandi kaitset reguleerivaid olulisemaid õigusakte; 9) teab ja kasutab kontekstis mõisteid majandusressurs, turumajandus, segamajandus, makromajanduspoliitika, fiskaalpoliitika, rahapoliitika, SKT, inflatsioon, tarbijahinnaindeks, import, eksport, proportsionaalne ja progressiivne tulumaksusüsteem, otsene ja kaudne maks, sotsiaalkindlustusmaks, töötuskindlustusmaks, brutopalk, netopalk, varimajandus, ümbrikupalk, tööturg, tööhõive, tööpuudus, tööjõupuudus, aktiivsed ja passiivsed tööturumeetmed, heitunu, innovatsioon, autoriõigus, indikatiivne ostukorv, tarbijakaitse, tööandja, töövõtja, toll, Euroopa ühisturg, euro. Maailma areng ja maailmapoliitika 1) teab tähtsamaid globaalprobleeme ja tunneb kaasvastutust nende lahendamise eest; 2) iseloomustab nüüdismaailma põhiprobleeme ja arengutendentse; osaleb ühiskonna arengu aruteludes ning mõistab rahvusvaheliste kodanikualgatusprojektide tähtsust probleemidele osutamisel ja nende lahendamisel; 3) analüüsib poliitiliste konfliktide põhjusi ja tagajärgi ning soovitab konfliktide ületamiseks argumenteeritud lahendusi; 4) kasutab infotehnoloogiavahendeid infot otsides, tõlgendades ja vahendades, arvestades ning väärtustades autoriõiguste kaitset; 5) tunneb humanitaarõiguse norme, nendest tulenevaid piiranguid ja kaitset; austab elu ning inimväärikust.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et

	kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: riik ja majandus; maailmaareng ja maailmapoliitika. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrollitöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Õpilane: 1) Mõistab majanduse olemust ja toimimismehhanisme tänapäeva ühiskonnas. 2) Tunneb majanduse põhimõisteid ja -süsteeme. 3) Analüüsib maailmapoliitika rolli 21. Sajandil. 4) Tunneb rahvusvahelisi organisatsioone ning nede kohta rahvusvaheliste suhete süsteemis. 5) Arutleb globaalprobleemide üle.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Loengumaterjalid, kabinetiõpikud

G3E 3. kursus, Euroopa suund

Õppekava	RÕK
Valdkond	Sotsiaalsed
Kursuse nimetus/pealkiri	Inimene ja õigus
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Lähiajalugu I, II, III, Filosoofia, TTÜ Euroopa õiguse õppetool
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse lühikirjeldus	RÕK Lisa 5 järgi
Kursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid	Vastavalt õppeaine „Ühiskonnaõpetus“ ainekavale
Kursuse õppesisu	Mis on õigus ja kuidas see tekkis? Õigus ja selle teke, õiguse kodifitseerimine, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, Rooma õigus, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, kohtupretsedent. Asjaõigus Leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, lepingute areng, riigi roll lepingute täitmisel, lepingute sõlmimine, notariaalne leping, notar, lepingu täitmine, lepingu mittetäitmine, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, mittevaraline kahju, viivis, leppetrahv, käendus, omand, valdused, hüpoteegid, servituudid, intellektuaalomand. Karistamine ja karistusõigus Süütegu, süüteo koosseis, tahtlus, kavatsetud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, karistuse eesmärgid, aegumine, süütuse presumpatsioon.
Kursuse õpitulemused	1) tunneb õiguse olemust ja põhimõtteid ning Eesti õigussüsteemi; 2) on kursis muutustega õigussüsteemis; 3) kasutab õiguslaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus; 4) valdab tahet ja võimet osaleda õiguslastes diskussioonides, oskab iseseisvalt toimida teda puudutavate lihtsamate õigusprobleemide puhul; 5) on omandanud õiguskäitumise seisukohast olulisi kriitilise mõtlemise, analüüsi, suhtlemise, vaatluse ja probleemide lahendamise oskusi; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid õigus, tavaõigus, seadus, kohus, õigussüsteem, inimõigused, kodanikuõigused, Mandri-Euroopa õigussüsteem, Anglo-Ameerika õigussüsteem, eraõigus, avalik õigus, õiguse allikas, rahvaste enesemääramisõigus, õigusliku järjepidevuse printsiip, õigusriik, õigussuhe, subjektiivne õigus, juriidiline kohustus, juriidiline fakt, tegu,

	sündmus, õigussuhte subjekt, õigussuhte objekt, juriidiline isik, õigusvõime, teovõime, inimõigused, põhiõigused, kodanikuõigused, autoriõigused, inimõiguste subjekt, pärimine ja pärandamine, perekond, perekonnaseisuasutus, perekonnaseisuakt, perekonnaseisutunnistus, abieluvaraleping, ühisvara, lahusvara, ülalpidamiskohustus, elatis, elatisraha, vanemlikud õigused, pärimine, pärandaja, pärand, pärija, annak, pärandi avanemine, pärimisleping, testament, seaduse järgi pärimine, omand, valdus, asi, kinnisasi, vallasasi, omaabi, kinnistu, piiratud asjaõigused, leping, lepingu tingimused, suuline leping, kirjalik leping, notariaalne leping, notar, lepinguline kahju, lepinguväline kahju, mittevaraline kahju, viivis, leppetrahv, käendus, tööleping, katseaeg, töövaidluskomisjon, töövõtuleping, avalik teenistus, tarbija, kaup, teenus, kvaliteet, hind, pretensioon, süütegu, süüteo kooseis, tahtlus, kavatsetud tegu, kaudne tahtlus, ettevaatamatus, kergemeelsus, hooletus, süü, õigusvastane tegu, süüvõimelisus, karistus, aegumine, kohtumenetlus, tsiviilasi, haldusasi, kriminaalasi, maakohus, halduskohus, ringkonnakohus, riigikohus, hagiavaldus, võistlevuse printsiip, uurimisprintsiip, süütuse presumptsioon, esindaja, kaitsja.
Hindamisviis	Kursusehinde moodustavad: Kaks vähemalt arvestuslikku hinnet (vähemalt 1 kontrolltöö ja 1 hindeline grupitöö); kokkuleppel klassiga jagatakse hindeline kontrolltöö kolmeks osaks, et kontrollida õppesisu omandamist ja õppekava eesmärkide täitmist vastavalt õppekava peamistele osadele: lepingud ja lepingulised suhted; mis on õigus?; karistusõigus. Arvestuslik grupitöö kokkuleppel klassiga. Rakendatakse õppimist toetavat ja enesehindamist. Distantsõppe korral toimub hindamine klassiga kokkuleppel <i>online</i>-koduse kontrolltöö vormis või suurema iseseisva ülesande sooritamisel vastavalt Koidula Gümnaasiumi distantsõppekorraldusele ja hindamisjuhendile.
Hindamiskriteeriumid	Mis on õigus ja kuidas see tekkis? 1) saab aru nüüdisaja õiguse struktuurist; 2) suudab määrata õigussuhteid edaspidiste õpingute käigus. Asjaõigus 1) on omandanud algteadmised asjaõigusest ning oskab orienteeruda omandisuhetes;

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

	2) on omandanud praktilisi oskusi asjaõiguse toimimisest igapäevaelu tasandil. Karistamine ja karistusõigus 1) on omandanud teadmisi karistusõiguse eesmärkidest ja olulisematest põhimõtetest; 2) teab, miks mõni taunitav tegu on kriminaalkorras karistatav ja teine mitte; 3) mõistab süütegude eest kohaldatavaid karistusi ning teab karistamist välistavaid asjaolusid; 4) on teadlik vajadusest võidelda ennetavalt kuritegevuse vastu.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	Loengumaterjalid

Inimgeograafia kursuse „Rahvastik ja majandus“ kursusekava on esitatud koos teiste geograafiakursustega loodusainete valdkonnakavas.

Valikained

Valikõppeaine „Psühholoogia“

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) mõistab inimese taju, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi ning tunneb neid enda ja teiste käitumises;
- 2) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmisesest;
- 3) tunneb igapäevaelus kasutatavaid psühholoogiaga seotud mõisteid ja kontseptsioone;
- 4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi enda õppimist analüüsides ning õpioskusi arendades;
- 5) mõistab inimeste erinevuste päritolu ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;
- 6) analüüsib põhiliste sotsiaalsete protsesside mõju inimese käitumisele igapäevaelus;
- 7) mõistab ja kirjeldab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus ja rakendab psühholoogiateadmisi enda karjääriplaanide koostamisel;
- 8) teab ainevaldkonnaga seotud elukutseid ja ameteid ning mõistab nende töö väärtust ühiskonnas.

2. Õppeaine kirjeldus

Kursus „Psühholoogia“ loob terviku, mõtestades seni omandatud kõrgemal tasemel, kus rõhk on olulistel uurimustel ja katsetel, millega psühholoogilised teadmised on saadud. Omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Õpilastel kujuneb arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest.

Kursus toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja õpipädevuse kujunemist. Õppe valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist.

Õpe on aine eesmärkidest lähtudes õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult

elulähedane. Kursuse õppesisu käsitletakse psühholoogiateadmiste allikatest ning nende teadmiste igapäevaelus rakendamise võimalustest lähtudes.

Psühholoogias õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ning teatud teemasid sügavuti. Teemad võivad nii üksteisele järgneda kui olla ka integreeritud, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtustepõhised õpitulemused. Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusvaldkonna ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.

Gümnaasiumi valikkursuse õpetamise eesmärk on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane omandab teadmisi psühholoogia põhiliste seaduspärasuste ja nende uurimise kohta; mõistab ja väärtustab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus, sh tervikliku karjääri kujundamisel.

3. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Kursuse maht on 35 tundi. Neist 9 auditoorset tundi (5 seminari) ja 16 tundi veebikeskkonnas Moodle. Kursuse läbiviimise eelduseks on õpilaste huvi psühholoogiateadmiste vastu.

Valikõppeainet õpetades korraldatakse järgmisi õppetegevusi:

- 1) auditoorsed loengud ja/või iseseisev töö veebipõhises õpikeskkonnas (Moodle) teoreetiliste algteadmiste omandamiseks;
- 2) individuaalne juhendamine psühholoogia- alase ettekande/uurimistöö, referaadi koostamisel seminari ettekandeks;
- 3) andmekogumis-, andmetöötlus- ja analüüsimeetodite rakendamine psühholoogia- alases seminaritöös
- 4) iseseisev töö erinevate psühholoogia-alaste materjalide ja allikatega, sh elektrooniline teabeotsing ning tutvumine erialase kirjandusega;
- 5) psühholoogia-alaste infoallikate kriitiline analüüs;
- 6) avalik esinemine.

4. Füüsiline õpikeskkond

Kursuse auditoorsed tunnid ja seminarid ning avalik esinemine toimub klassiruumis, kus on internetiühendusega arvuti ja projektor. Iseseisvate ülesannete täitmiseks veebipõhises keskkonnas võimaldab kool kasutada raamatukogus olevaid internetiühendusega arvuteid. Veebipõhise e-õppe korraldamine eeldab juurdepääsu vastavale õpikeskkonnale sh Moodle õpikeskkonnale.

Õpilane võib kasutada eksperimendi või katsete korraldamiseks koolis olevaid spetsiaalseid vahendeid, järgides nii ohutusnõudeid kui ka eetilisi norme. Kool ei ole kohustatud tagama õpilasele eksperimentide ja katsete sooritamiseks vajalikke vahendeid.

Kursus „Psühholoogia“

Õppekava	KÕK
Valdkond	Ainevaldkond „Valikõppeained“
Kursuse nimetus	Valikkursus „Psühholoogia“
Eelduskursused	puuduvad
Lõiming	Bioloogia- närvisüsteemi, aju ehitus ja füsioloogia, vaimne tervis, meeleeelundite ja närvisüsteemi tervishoid. Inimeseõpetus- inimestevahelised suhted perekonnas, suhete loomine ja hoidmine, lapse areng, kasvatus, konfliktide lahendamine, positiivne mõtlemine, emotsioonide juhtimine, isiksuse areng, tervis ja ohutus, abi leidmine probleemide korral. Matemaatika- uurimismeetodid, statistika- uurimisandmete kogumine, töötlemine ja analüüs, (arvandmed, joonised, gaafikud ja tabelid). Informaatika, uurimistöö alused- uurimisandmete töötlemine ja analüüs erinevate statistiliste programmidega (Microsoft Excel, SPSS jt. Uurimistöö meetodid psühholoogias. Ajalugu- sotsiaalne tajus, psühholoogiateaduse areng ajaloos, psühholoogia rakendused. Ühiskonnaõpetus- sotsiaalpsühholoogia, sotsiaalne tajus, sotsiaalsed suhted ja institutsioonid, inimõigused, sotsiaalsed õigused, poliitilised ideoloogiad, valimiskäitumine, tarbimiskäitumine, riik ja riigi vormid, võim, õigus, juhtimisstiilid, tööturg, ettevõtlus, seadusloome, EV õigusaktid, rahvusvahelised suhted. Võõrkeeled- psühholoogialane terminologia, lisakirjandus, õppematerjalid.

	Kunstiained- tähelepanu, taju, mõtlemine ja loovus, muusika- ja kunsti mõju inimese psüühikale, muusika- ja kunstiteraapia. Kehaline kasvatus-kehalise ja vaimse tervise seos, hoiakud, motivatsioon, koostöö, sotsiaalsed suhted.
Õppetöö korraldus	35 tundi. Neist 9 auditoorset tundi (5 seminari) ja 16 tundi veebikeskkonnas Moodle.
Kursuse lühikirjeldus	Õppimine internetipõhises õpikeskkonnas Moodle suurendab õpilaste iseseisva töö oskust, ajaplaneerimist ja oskust teha koostööd kasutades digitaalseid suhtluskanaleid. Samuti omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Kursuse jooksul toimub 9 auditoorset seminari. Seminaridest osavõtt on kohustuslik. Seminarides toimuvad õpilaste ettekanded, rühmatööde arutelu, külalislektorite loengud, õpitu tagasiside ja analüüs. Seminarideks sobiv aeg lepitakse õpilastega eelnevalt kokku. Kursuse teemade valikul on toetunud uurimustele ja katsetele, mis annavad valmiduse mõista psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi eelkõige enda ja teiste käitumise seletamiseks. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Kursuse õppesisu käsitletakse psühholoogiaalaste teadmiste allikatest ning nende teadmiste igapäevaelus rakendamise võimalustest lähtudes. Olulised on kolm valdkonda: 1) avar metoodiline repertuaar, sealhulgas aktiivõppemeetodid (foorumiarutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüsid, ajurünnakud Moodle'i keskkonnas ja auditoorses õppes seminaris jne) ning praktilised ülesanded (nt katsed, vaatlused, intervjuud jne), mis võimaldavad õpilastel ise avastada ja oma kogemusele tuginedes uurida psühholoogia olulisemaid seaduspärasusi ning mõista teoreetilisi teadmisi; 2) individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;

	3) õppe sidumine koolivälise eluga (nt projektitööd, uurimistööd, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist. Psühholoogias õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ning teatud teemasid sügavuti. Teemasid võib käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste-, teadmiste ja väärtustepõhised õpitulemused. Teistest õppeainetest on kursus tihedalt seotud loodusvaldkonna ja teiste sotsiaalvaldkonna ainetega.
Kursuse õppe- ja kasvatus-eesmärgid	Kursus „Psühholoogia“ loob terviku, mõtestades seni omandatud kõrgemal tasemel, kusjuures rõhk on olulistel uurimustel ja katsetel, millega psühholoogilised teadmised on saadud. Samuti omandatakse valmidus mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Õpilastel kujuneb arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest. Kursus toetab eelkõige õpilaste enesemääratlus-, sotsiaalse ja õpipädevuse sh digipädevuste kujunemist. Gümnaasiumi valikkursuse eesmärgid on toetada tervikliku, iseseisva ja teisi arvestava inimese kujunemist, taotledes, et õpilane omandab teadmisi psühholoogia põhiliste seaduspärasuste ja nende uurimise kohta ning mõistab nende rakendamise võimalusi igapäevaelus, väärtustades neid. Osaliselt veebipõhine kursus toetab õpilaste iseseisva töö oskust ja digipädevuste omandamist.
Kursuse õppesisu	1)Psühholoogia kui teadus. Teaduslik psühholoogia ja rahvapsühholoogia. Psühholoogia uurimismeetodid. Psühholoogia harud ja seos teiste teadustega. Tunnetuse ja tegevuse bioloogiline alus 2) Inimese närvisüsteem: perifeerne ja kesknärvisüsteem. Närviraku ehitus ja talitus. Meelelendid ning aistingud. 3)Taju ja tähelepanu. Taju ja selle omadused. Tajukujundi tekkimine. Taju liigid: sügavus-, liikumis-, ruumitaju. Tahtlik ja tahtmatu tähelepanu.

	4) Mälu. Töömälu ja pikaajaline mälu. Episoodiline, semantiline ja protseduuriline mälu. Mäluprotsessid: salvestamine, meenutamine, unustamine. 5) Õppimine, teadmised ja oskused. Õpiviisid: harjumine, tingimine, sotsiaalne õppimine, teadmiste konstrueerimine. 6) Mõtlemine. Mõtlemise elemendid: kujundid, mõisted, skeemid. Keel ja mõtlemine. Probleemide lahendamine ja loov mõtlemine. 7) Emotsioon. Emotsiooni komponendid. Põhiemotsioonid ja emotsioonide väljendamine. Vajadused, eesmärgid ja motivatsioon. Bioloogiline ja kultuuriline motivatsioon. Saavutusvajadus. 8) Isiksus, isiksuseomadused. Isiksuse bioloogilised alused. Vaimsed võimed: üldvõimekus ja erivõimekused. IQ. Individuaalsed erinevused, norm ja hälbivus. 9) Sotsiaalne võrdlemine ja identiteet. Sotsiaalne tajus. Esmamulje, eelarvamused, stereotüübid. Rühmaprotsessid: sünergia, vastutuse hajumine, konformsus, rühmamõtlemine. 10) Psühholoogi elukutse ja psühholoogia rakendused. Psühholoogiateadmiste rakendamine igapäevaelus.
Kursuse õpitulemused	Valikkursuse „Psühholoogia” lõpetaja: 1) teab psühholoogias kasutatavaid põhilisi uurimismeetodeid ning eristab teaduslikku teadmist tavateadmisest; 2) mõistab inimese tajus, tähelepanu, mälu, õppimise, mõtlemise, emotsioonide, motivatsiooni, isiksuse, vaimsete võimete ja sotsiaalsete protsesside põhilisi seaduspärasusi ning tunneb neid enda ja teiste käitumises; 3) tunneb igapäevaelus kasutusel olevaid psühholoogiaga seotud mõisteid ja kontseptsioone; 4) oskab rakendada psühholoogia seaduspärasusi enda õppimise analüüsimisel ja õpioskuste arendamisel; 5) mõistab inimeste erinevuste päritolu ja individuaalsust ning väärtustab individuaalseid ja kultuurilisi erinevusi;

	6) analüüsib põhiliste sotsiaalsete protsesside mõju inimese käitumisele igapäevaelus; 7) mõistab ja kirjeldab psühholoogiateadmiste rakendamise võimalusi igapäevaelus. 8) oskab suhelda, otsida infot ja omandada uusi teadmisi digitaalsesetes õpikeskkondades. Omab IV kooliastme digipädevusi.
Hindamisviis	Hindamise põhiline ülesanne on toetada õpilase arengut, kujundades positiivset minapilti ja adekvaatset enesehinnangut, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamises, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Psühholoogias hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid. Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane: 1) selgitab ja kirjeldab mõistete sisu ning nende seoseid; 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega ja igapäevaeluga; 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest; 4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust. Praktiliste ülesannete puhul õpilane: 1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpituatsioonis; 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis; 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

Hindamine soosib noorte huvi psühholoogia kui teaduse vastu, suunama neid iseseivale uurimisele ja enesetäiendamisele.   Toetatakse psühholoogia riikliku ainekava üldeesmärkidele ja Pärnu Koidula Gümnaasiumi hindamise korras sätestatule. Hindamine peab andma tagasisidet õpilaste poolt kursuse vältel omandatu kohta.   Kursuse (35 ainetundi neist 16 Moodle keskkonnas ja 9 t seminarides) jooksul peab õpilane sooritama kõik kohustuslikud ülesanded ja kontrolltööd veebipõhises õppes ja osalema kõikides seminarides. Kui õpilasel ei ole võimalik seminaris osaleda, lepitakse koostöös kursuse juhendajaga kokku alternatiivsed õpitegevused.   Põhirõhk on õpilase kujundaval hindamisel. Hindamine võib olla numbriline (5 palli süsteemis) ja ka suuline kiitus, tunnustus jm tagasiside õppeprotsessile. Oluline on õpilase eneserefleksioon.   Hindamisele kuuluvad tegevused: 1. Iga õpilane peab kursuse vältel lugema lisakirjandust soovitava kirjanduse nimekirjast vm allikatest.   Lisakirjanduse põhjal tuleb: koostada kursuse vältel õpilast huvitaval teemal vähemalt üks loovtöö või miniuuring (ettekanne, videoklipp, animatsioon vm loovülesanne) või lihtne uurimustöö (test, essee, arutlus, küsitlus, eksperiment, vaatlus jms). Ülesande võib sooritada individuaalselt, paaris- või rühmatööna).   Hindamisele kuulub töö sisu, vormistus ja ka ettekanne.   Kursuse jooksul tuleb sooritada 3 kontrolltööd. Testid tuleb sooritada õpikeskkonnas Moodle. Kontrolltööde teemad: 1. Psühholoogia kui teadus, uurimismeetodid.   2. Närvisüsteemi ja aju põhilised ehituse ja talitluse iseärasused.   3. Tunnetusprotsessid, aistingud. Õppimine, mälu.   Kui kontrolltöö ebaõnnestus või jäi õigeaegselt sooritamata, siis tuleb kontrolltöö uuesti sooritada. Kontrolltööd saab sooritada kaks korda. Arvesse läheb parim sooritus.   Rühmatööde ja arutelude hindamine. Hindamisele kuulub rühmatöö v arutelu sisukus, esitlus, asjakohasus ja ka valminud produkt (esitlus, videoklipp, mõistekaart, uurimistöö vms). Arutlus või essee loetakse sooritatuks, kui õppija on andnud tagasisidet vähemalt kahe teise õppija

	arutluse/essée kohta Moodle'i keskkonna foorumis. Rollimängude, diskussioonide jt aktiiv- ja loovtööde hindamine. Hindamisele kuulub vastavus käsitletavale teemale ja ülesandele, asjalikkus, argumenteeritus, korrektsus, vormistus, eesmärkidest ja reeglitest kinnipidamine, kodune ettevalmistustöö, rühma koostöö, osavõtt rühma tööst. Loov- ja rühmatöös on põhirõhk õpilaste enesehindamisel.) Õppija saab oma õpitulemuste kohta õppejõult tagasisidet Moodle foorumite kaudu ja seminaris.
Õppekirjandus Õppematerjalid Lisamaterjalid Lingid	J.Uljas, T.Rumberg. Psühholoogia gümnaasiumile. Koolibri, 2002. Allik, J. jt. Psühholoogia gümnaasiumile.TÜ Kirjastus, 2002. Töövihik: K.Kullasepp, H.Saat. Psühholoogia töövihik.Koolibri, 2004 L.Kukk, L.Tamm. Psühholoogia klassikatsed. Eesti Õppekirjanduse keskus. Tallinn, 1991 K.Kullasepp, H.Saat. Õpetajale psühholoogiast. Õpetajaraamat. Tallinn. Koolibri, 2004 T. Bachmann, R.Maruste.Psühholoogia alused. Tallinn. Ilo, 2003
Kursuse väljund	Õpilastel on kujunenud arusaam psühholoogiast kui inimese tunnetust ja käitumist uurivast teadusest. Õpilane on omandanud valmiduse mõista ning analüüsida enda ja teiste käitumist, toetudes põhilistele psühholoogilistele seaduspärasustele. Õpilane oskab rakendada psühholoogiateadmisi igapäevaelus ja sotsiaalses suhtlemises ning rakendab psühholoogiateadmisi enda karjääriplaani koostamisel. Õpilane oskab hoida enda vaimset tervist ja oskab vajadusel vaimse tervise probleemide korral abi leida.

Valikõppeaine „Enese loomine ja juhtimine“

Õppekava	Kooli õppekava
Valdkond	Valikõppeained. Sotsiaalne
Eelduskursused	Puuduvad
Lõiming	Psühholoogia ja perekonnaõpetus: õpilases arenevad sotsiaalsed toimetulekuoskused ning toimub õpilaste isiksuslik areng, kujunevad terviseteadlikkus, teadmised soolisest võrdsusest ja sotsiaalses elus vajalikud oskused ning üldnimelikud väärtused. Õpilases kujunevad ja arenevad järgmised üldpädevused: kultuuri ja väärtuspädevus, sotsiaalne ja kodanikupädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, ettevõtlikuspädevus ja digipädevus.
Õppetöö korraldus	35 tundi
Kursuse õppesisu	Valikkursus toimub kogemuslikku õppe teel rühmades. Valikkursus koosneb kolmest osast: minapilt ja selle kujunemine, verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine, suhtlemiskonfliktid. Esimeses osas uuritakse minapildi kujunemist, selgitatakse välja oma uskumused, eelarvamused ja sagedasemad rollimudelid probleemituatsioonides. Omandatakse oskused muljet jätta ja juhtida ning toetada kaasinimeste muljejuhtimist. Teises osas tutvutakse sooliste ja vanuseliste eripäradega suhtlemisel, verbaalse ja mitteverbaalse käitumise (kehakeele) aspektidega. Kehakeele uurimise käigus selgitatakse kehakeele situatiivsuse olulisust ning tutvutakse jalgade, kehatüve, käsivarte ning käelaba ja sõrmede alateadliike sõnumitega. Kursusel omandatakse suhtlemise reegleid ning minasõnumite moodustamist. Kolmandas osas käsitletakse suhtlemiskonflikti psühholoogilisi põhjuseid, konfliktirole, õiglustunnet konfliktis ja isiksuslikke probleeme konfliktis.

Pärnu Koidula Gümnaasiumi õppekava

Kursuse õpiväljundid	Kursuse läbinud õpilane 1) oskab: suhelda ja koostööd teha; juhtida oma emotsioone; ennast väljendada ja teisi kuulata; määratleda ennast probleemsituatsioonis; avalikult esineda; 2) eristab: mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisviise ning analüüsib neid.
Hindamisviis	Mitteeristav hindamine